Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 34 (1632) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 23 ЖНІЎНЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

ТРЭЦЯЯ З ТРОЙЦЫ

Тамара Гіншт — трэцяя медсястра Польшчы. Тамара Гіншт жыве ў Дубінах. Тамара Гіншт родам з Вітава, з многадзетнай сям'і Васіля і Веры Малышкаў. Тамара Гіншт здольная, працавітая, з добрым, уражлівым беларускім сэрцам жанчына. Тамару Гіншт завуць проста Тамаркай.

Уся яе прафесіянальная праца медсястры звязана з дзецьмі, з маленькімі дзецьмі. Адзінаццаць год яна працавала ў гайнаўскай бальніцы на аддзяленні немаўлят. Ужо другі год працуе ў дзіцячай парадні на вул. Ліповай у Гайнаўцы.

Мы сустрэліся з Тамарай Гіншт. Глядзім у яе глыбокія вочы і нам добра, прыемна. Родны чалавек з намі. Распытваем, як сталася, што яна, Тамарка Гіншт з Дубіноў, у цяжкім конкурсе „Залаты чапец медсястры" заваявала трэцяе месца ў краіне. Праўда, ніякая газета, падаючы вынікі конкурсу, не назвала ані Дубіноў, ані Вітава, ані нават Гайнаўкі. З тым большай радасцю і прыемнасцю мы запоўнім гэты прабел.

А як тое сталася?

Ужо восем год ЗСМП арганізуе такія краёвыя конкурсы для медсёстраў, асабліва маладых.

На раённых элімінацыях ў Гайнаўцы намовілі Тамарку. У Гайнаўцы яна была другая. Першае месца заваявала Валянціна Іванюк, а трэцяе — Люцына Кузьма з аддзялення немаўлят гайнаўскай бальніцы, таксама з Дубін. Згодна з парадкам конкурсу, тры першыя медсястры з Гайнаўкі паехалі на ваяводскія элімінацыі ў Беласток.

Тамарка гаворыць:

— На ваяводскіх элімінацыях я аказалася першай, а першае месца з ваяводства павінна было ехаць на краёвыя элімінацыі. І я паехала. Як праходзілі элімінацыі? У Беластоку адбывалася гэта так: быў тэст з 50 пытаннямі, 40 пытанняў датычыла прафесіі, а 10 было грамадска-палітычных — усё найважнейшае, што сучасны чалавек павінен ведаць па палітыцы.

Да ЗОЗавых і ваяводскіх элімінацый то, прызнаюся, я не рыхтавалася. Да цэнтральных мусіла мабілізавацца. „Калі хочаш далей, трэба пачытаць, павучыцца", — падумала. Бо і амбіцыя ўжо не дазваляла адставаць. Памагла мне доктар Яўгенія Альшэўская — педыятр нашага ЗОЗу. Яна раіла, дала кніжкі, я ўжо яе пыталася пра розныя рэчы.

Цэнтральныя спаборніцтвы адбываліся ў Казеніцах, у новай тамашняй бальніцы. Тэст складаўся з 50 пісьмовых пытанняў і вуснага экзамена. На наступны дзень быў тэст практычны — проста нармальнае дзяжурства ў бальніцы. Усё адбывалася як найбольш сур'ёзна. Я вылясавала хірургічнае аддзяленне і вельмі цяжкага пацыента — 74 гады чалавеку, ён пасля аперацыі затору, ды і прывезлі яго ў 30 гадзін пасля затору. Нага была халодная і на самай справе мёртвая. Па сутнасці то трэба было яе адрэзаць, але лекары рашылі апераваць. Адкрылі жылу, прапхнулі затор, і я такога чалавека прыняла пад апеку. Рабіла перавязкі, уколы, падавала лекі, даглядала, карміла — пацыент не хацеў есці, мне ўдалося ўгаварыць, каб хоць дзве лыжкі супу з'еў — гэта было вельмі важнае.

Конкурс гэты — высакароднае мерапрыемства. Колькі сур'ёзных людзей сустрэнеш, добрых слоў пачуеш. І заахвочане, каб у далейшай працы акадэміцкі сэрца...

Калі Тамара выбіралася ў Медыцынскі ліцэй у Бельску, каб вучыцца далей пасля пачатковай школы ў Арэшкаве, не ўяўляла сабе будучай працы, але „падабаўся белы халат", — успамінае.

Сэрца яе выбрала ўдала. Быць медсястрой — значыць быць чалавекам уражлівым, але і ўмець валодаць сабой. Дарослы можа сказаць, што баліць, а маленькае не скажа, трэба хацець і ўмець тут добра назіраць, уважліва назіраць.

Гайнаўскі ЗОЗ зразумеў, якую славу прынесла Тамара Гіншт гайнаўскай службе здароўя, і павысіў ёй зарплату.

Вера Валкавыцкая

Фота Я. Чэрнякевіч

Тамара Гіншт — трэцяя медсястра Польшчы, сардэчная і як бы засмучаная на тэрасе дзіцячай лабараторыі на вуліцы Ліповай у Гайнаўцы.

ВЫКАЗВАННІ

Вельмі ўплывовы польскі тыднёвік „Палітыка" публікуе ў нумары за 25 ліпеня інтэрв'ю міністра замежных спраў ПНР, прафесара Мар'яна Ажэхоўскага. А вось той урывак інтэрв'ю, які нас асабліва зацікавіў (пытанне „Палітыкі" і адказ міністра).

— ... Mówimy o tym, że w ZSRR istnieją duże skupiska Polaków...

(Працяг на стар. 2)

СУПОН

Ёсць у Беластоку прадпрыемствы са спецыфічнымі назвамі: „Віруна", „Бельпо", „Пасманта", „Пагоня", „Эльмет", „Эльбет", „Боміс", „Агнеля", „Мадро", „Унітра-Віязэт", „Унітра-Эльмаш" і шмат іншых.

„Супон" таксама назва своеасаблівая. Гэта гандлёва-тэхнічнае прадпрыемства супрацьпажарнага і прафілактычнага абсталявання, якое знаходзіцца на Гетманскай вуліцы 28 у Беластоку. Выпрацоўваецца тут 20 розных прадметаў, між іншым, рознага роду ствалы (прандаўніцы), насосы, гідраклапаны, збіральнікі, злучальнікі, пераключальнікі, вогнетушыцелі, элементы да матапомпаў, громаадводы. Прадпрыемства спецыялізуецца не толькі ў забеспячэнні пажарнікаў прыладамі працы, але і клапоціцца пра іх бяспеку ды гігіену, выконваючы рабочае і вогнеадпорнае адзенне, чаравікі, рукавіцы, маскі для твару і г.д.

„Супон" шырока разгортвае дзейнасць у галіне пажарных паслуг. Займаецца ён рамонтам пажарнага абсталявання, мантажам сігнальна-трывожнай абсталёўкі, рэгенерацыяй запасных частак.

Дырэкцыя шмат увагі прысвячае супрацоўніцтву з Навукова-даследчым цэнтрам супрацьпажарнай аховы.

— Уводзім мы новую тэхналогію прадукцыі, — гаворыць дырэктар, інжынер Пётр Праўдзік. — Датычыць яна адліўкі арматуры пры дапамозе атмасферна-ціскавых абсталяванняў. Неціскавае ліццё — менш дакладнае і менш трывалае. Ціскавае ліццё забяспечвае большую трываласць, ашчаднасць матэрыялу, а гэта ж найважнейшае.

Над новай тэхналогіяй ліцця працуе група людзей пад кіраўніцтвам намесніка дырэктара, інжынера Ежы Куклінскага. Яшчэ ў бягучым годзе распачнецца цікавая тэхналогія ліцця і такім чынам з часам можна будзе цалкам адмовіцца ад даручэння ліцця іншым прадпрыемствам.

Як відаць, на прадпрыемстве гэтым высокая стаўка на тэхнічны прагрэс, на наватарства. Тут ужо раней была асвоена прадукцыя ўдасканаленага „пісталетнага ствала" і яго разнавіднасцей. Гэта наватарства апатэнтавана.

Прадпрыемства мае ўсе тэхнічныя магчымасці дынамічнага развіцця прадукцыі для пажарніцтва. Магло б яно вырабляць злучальнікі да пажарных шлан-

(Працяг на стар. 11)

НА МЯЖЫ

АБ „СТРАЦЕГІІ“

Здарылася гэта больш дваццаці гадоў назад у Белавежскім запаведніку, перад старым рэстаранам, які ўжо зараз не існуе. На лаўцы сядзела двух грамадзян, а пры іх нейкі жыхар Белавежы. З размовы, якую вялі гэтыя грамадзяне з жыхаром Белавежы, вынікала адназначна, што яны прыехалі з Варшавы на экскурсію або на адпачынак у Белавежу. Яны гаварылі, што перад вайною працавалі настаўнікамі на беларускім Палессі і захавалі ў сваіх сэрцах сімпатыю да беларускага народа, хаця самі па нацыянальнасці з’яўляліся палякамі.

Прыезджыя выразна цікавіліся беларускай этнічнай спецыфікай аколіц Белавежы і якраз аб гэтым стараліся пачаць гутарку з крыху выпіўшым, але не п’яным мясцовым жыхаром. Акцэнт і лексічная спецыфіка мовы жыхара Белавежы выразна сведчылі аб тым, што ён з’яўляецца беларусам. Яго беларускасць, зрэшты, сцвярджалася „логікай“ і спецыфікай яго выказванняў і паводзін. Дзіўныя былі гэта выказванні, плыткія і прымітыўныя, аднак яны вельмі глыбока характарызавалі духоўнае ўбоства, на жаль, вялікай часткі беларускай нацыі. Хацелася б прывесці тут прыблізны характар гэтай размовы.

Грамадзяне:

Po raz pierwszy jesteśmy w Białowieży i widzimy, że miejscowa ludność jest etnicznie ludnością białoruską.

Жыхар Белавежы:

Nie o to się rozchodzi. Powiem dla was, że wszystkie jesteśmy równe.

Грамадзяне:

To jest oczywiste, proszę pana, ale jednak mamy tutaj wyraźne dowody, świadczące o białoruskości miejscowej ludności.

Жыхар Белавежы:

Wcale o to się nie rozchodzi. Mówie dla was, że wszystkie jesteśmy równe.

Грамадзяне:

Wiemy, że wszyscy jesteśmy równi, ale wiadomo przecież, że w Polsce powojennej są mniejszości narodowe i że rejon białowieski potwierdza tę prawdę.

Жыхар Белавежы:

Nie o to się rozchodzi. Wszystkie jesteśmy równe. Jeszcze raz to dla panów mówię.

Грамадзяне:

Proszę pana, nawet wypowiedzi pana świadczą o tym, że tkwi pan w żywiole języka białoruskiego, jest to piękne, bo potwierdza niepowtarzalną specyfikę tego regionu.

Жыхар Белавежы:

Dla mnie się wydaje, że wszystkie ludzie są równe i nie o to się rozchodzi, żeby my tu o tym rozmawiali.

Грамадзяне:

Proszę pana, my z ogromną sympatią odnosimy się do Białorusinów i bardzo byśmy chcieli spotkać tutaj świadomych członków tego narodu.

Жыхар Белавежы:

Nie o to się rozchodzi. Wszystkie ludzie są równe i dla nas nie trzeba o tym rozmawiać.

Госці прабавалі і так і сяк, але нічога з гэтых спробаў не выйшла. Жыхар Белавежы маніякальна паўтараў сваё: „Nie o to się rozchodzi“. Урэшце госці ўсталі і пайшлі алейкай у бок выхаду з парку. Я пайшоў за імі з выразным намерам, каб падслухаць, што яны будуць гаварыць. Гаварылі аб жыхары Белавежы і трэба сказаць, што гаварылі такое, што сведчыла аб іх здзіўленні. Гаварылі аб тым, што па сутнасці эмбрыянальнасць беларускай нацыянальнай свядомасці, з якой яны сустрэліся, працуючы перад вайною на Палессі, пацвердзілася гэтым жыхаром Белавежы. Грамадзяне выяўлялі здзіўленне, што трыццаць гадоў нічога не змяніла ў свядомасці беларусаў і яны ў далейшым, насуперак прадстаўнікам іншых нацый, не толькі не выкарыстоўваюць адпаведных нагод для таго, каб узняць і падкрэсліць сваю нацыянальнасць, але робяць усё, каб максімальна схаваць сваю нацыянальную прыналежнасць.

Я вярнуўся назад і вельмі здзівіўся, бо жыхар Белавежы сядзеў на той самай лаўцы і нешта сабе пад носам падспеўваў. Я прысеў да яго і загаварыў па-беларуску. Жыхар Белавежы пачаў мне адказваць, на гэты раз — па-беларуску. Калі толькі я загаварыў аб тым, што мяне вельмі здзівіла яго пастава падчас размовы з госцьмі і што, на маю думку, праявілася тут беларуская самапагарда, жыхар Белавежы праявіў вялікую самаўпэўненасць і катэгарычнасць. Пайшоў, што называецца ў атаку, даў мне чосу, сказаў, каб я не ўмешваўся ў яго справы, бо ён не горшы беларус, чым я, і лепш ведае, што трэба рабіць. „А ў тым, што я гаварыў палякам, — заявіў белавежац, — праявілася мая страцегія!“

Прайшло многа гадоў ад гэтага здарэння і, мабыць, і яно прычынілася да майго афарызму: „Паляк нешчаслівы тады, калі чужыя не заўважаюць яго польскасці, а беларус тады, калі чужыя заўважаць яго беларускасць“. Ну, а сцверджанне: „Nie o to się rozchodzi, wszystkie jesteśmy równe“, завядзе нас толькі ў сляпы тупік, бо выяўляецца ў ім „страцегія“ поўнасцю сляпая.

Алесь Барскі

(Працяг са стар. 1)

выказванні

— Wedle spisu z 1979 roku, ponad 1.150 tys. Będziemy starali się ożywić z nimi kontakty kulturalne już istniejące i nawiązać nowe. Sądzę, że zostaną stworzone im możliwości odwiedzania Polski, kontaktu z polską kulturą, z polskim dziedzictwem kulturowym. Jest to nowa treść, będąca częścią „pierestrojki” i „odnowy”. Pamiętajmy jednak, że i my powinniśmy pozbyć się swoistego polonocentryzmu w stosunku do sąsiadów. Musimy brać pod uwagę dawne urazy i nowe aspiracje Ukraińców czy Litwinów. A także łostrzegać mniejszość litewską, ukraińską czy białoruską wśród nas, w Polsce.

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

У Гайнаўцы, 29 ліпеня 1987 г., адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ. Прысвечана яно было вынікам сустрэч кіраўніцтва ГП з прадстаўнікамі цэнтральных і ваяводскіх улад. Як вядома, у чэрвені і ліпені г.г. адбыліся сустрэчы з намеснікам старшыні Рады Дзяржавы Тадэушам Шэляхоўскім і віцэ-міністрам культуры і мастацтва Казімежам Цлапкам, з ваяводам беластоцкім Мар’янам Галам. Старшыня ГП Аляксандр Баршчэўскі сустрэўся таксама са старшынёю Нацыянальнай Рады Культуры праф. Багданам Сухадольскім і дырэктарам Грамадска-адміністрацыйнага дэпартамента Міністэрства ўнутраных спраў Ежы Зарэмбам. Патрэба правядзення гэтых сустрэч была выклікана складанай сітуацыяй, у якой апынулася наша Таварыства. БГКТ мае вялікія цяжкасці з выдавецкай дзейнасцю. У апошніх гадах абмяжоўваецца яна толькі да выдавання „Беларускага календара“. Такі стан некарысна ўплывае на беларускі літаратурны рух. Зараз літаб’яднанне „Белавежа“ гуртуе каля 30 паэтаў і празаікаў, з іх восем чалавек з’яўляецца членамі Саюза польскіх пісьменнікаў. Дагэтуль творы „белавежцаў“ выдаваліся толькі Таварыствам. У такой сітуацыі неабходна, каб беларускую выдавецкую дзейнасць пераняло адно з дзяржаўных выдавецтваў краіны.

З 1986 года вядуцца будаўнічыя работы пры Беларускім музеі ў Гайнаўцы. Паўстае Музей грамадскім чынам, дзякуючы ахвярнасці нашага насельніцтва і суайчыннікаў з-за мяжы. Для паспяховага заканчэння будовы Музея неабходна ўвесці яго ў ваяводскія інвестыцыйныя планы і даць фінансавую падтрымку.

БГКТ змагаецца таксама з многімі цяжкасцямі ў аматарскім руху і ў функцыянiраванні самога Таварыства. Вышэй ўспомненыя праблемы ставіліся падчас сустрэч, якія праходзілі ў прыхільнай атмасферы. Можна спадзявацца, што пры дапамозе ўлад знойдуць яны прыхільнае нам вырашэнне ў недалёкай будучыні. І хаця яшчэ зарана гаварыць аб канчатковых выніках, то ўжо з прыемнасцю можна сцвердзіць, што Камісія грамадскіх пачынаў Рады Дзяржавы прызначыла на пачатак пабудовы Музея ў Гайнаўцы 5 мільёнаў злотых.

У далейшым Прэзідыум ГП заслухаў інфармацыю аб ходзе будовы Беларускага музея ў Гайнаўцы. Члены Прэзідыума наведалі будову.

Прэзідыум ГП станоўча ацаніў гэты этап рэалізацыі пабудовы Музея і выказаў словы сардэчнай падзякі членам Камітэта пабудовы і ўсім тым, хто дапамагае ў здзяйсненні гэтай высакароднай ідэі.

Апошняй справай, якой займаўся Прэзідыум ГП, была ацэнка кадравай сітуацыі ў Галоўным праўленні. Актуальна ў ГП тры свабодныя штаты культурна-асветных інструктараў. У сувязі з тым ГП ахвотна прыме на працу ў Таварыстве маладых людзей, якія ведаюць беларускую мову і зацікаўлены дзейнасцю на БГКТоўскай ніве. **(л)**

АДГАЛОСКІ

БЕЗ КОМПЛЕКСАЎ

Я не цёшча, што са мной трэба згаджацца. Хоць наогул я — чалавек памяркоўны, як той хлапец, што ў прымакі пайшоў (гэта пры нагодзе адгалоскаў Кастуся Сідаровіча — „Ніва“. № 27).

Ясна, што мне асабіста прыемней было б, калі б гутарка ішла аб прыемнасцях, а не аб тым, па чыім баку праўда, каб кола чытачоў, якія згаджаюцца з маімі поглядамі, павялічвалася, бо тады і толькі тады становяцца тыя погляды агульнаграмадскімі. А якому ж (можа апрача М. Панфілюка) карэспандэнту-публіцысту „Нівы“ гэтага не хацелася б?! Ён — карэспандэнт, не М. Панфілюк — між іншым, таму і выкладае свае думкі адкрыта на публічны суд і рассявае іх, бы тая „Аўрора“ эпахіяльныя выстралы, і то не для якойсьці там толькі папулярнасці.

Але да справы. І не збіраўся я адказваць сваім палемістам, бо чытачы і так разбяруцца, дзе праўда. Аднак ёсць некалькі спраў, аб якіх трэба пісаць і гаварыць больш і заўсёды. Гэта справы, звязаныя з прагрэсам. Панфілюк піша, што трэба штодзённа есці і найважнейшае — гэта зямлю араць, а тое, што робяць інжынеры, — усё пустое і што пэўна М. Махнацкі, можа, сам — інжынер і таму так добра піша пра іх. У М. Панфілюка „...сапраўдным інжынерам быць — гэта не толькі машыну зразумець ці мост які пабудаваць умець, але і культурным чалавекам быць“ ды да таго яшчэ сваёй нацыі не выракацца.

Фактычна. Каб быць добрым інжынерам, тую машыну трэба зразумець, а ўсё іншае — гэта ідэалогія, якая, вядома, мае сувязь з тым, што хтосьці добры інжынер, бо яна, як усё іншае, паказвае на ўзровень культуры. Узровень культуры ў народзе — гэта прычына таго, што мы так думаем, а не інакш, а павышаем узровень культуры самі, калі штосьці ствараем.

Мала таго, што мы мала ствараем, а мала ствараем, бо проста бракуе для гэтага матэрыяльных стымулаў. Да таго, мае дарагія, дарабляем мы згубную ідэалогію, што важнейшае ад стварэння — гэта выкананне штодзённай, потам заліваючай вочы, працы.

І М. Панфілюк і К. Сідаровіч так заўзята бароняць В. Рудчыка, што ўжо не хапае ім хвіліны часу на роздум пра тое, аб чым я пісаў у адгалосках „Рабіць на гультаёў“. А факты выглядаюць так: калі „робіць“ чалавек галавой, то яго працы лічыць працай нельга, хоць такая больш-менш праца — гэта якраз творчая праца.

К. Сідаровіч піша, што каб выкараскацца з „комплекса хамута“, то трэба час ад часу стаміцца пры рыдлёўцы. Ад комплексаў трэба лячыцца, хоць не кожнае лякарства памагае, а нават часам шкодзіць. І вялікім шкодніцтвам для гаспадаркі было б гнаць інтэлігентаў да фізічнай, не па іхняй прафесіі, працы. Мае палемісты не заўважылі, што, ваюючы з „комплексам хамута“ самі маюць

(Працяг на стар. 3)

(Працяг са стар. 2)

комплекс „інтэлігента і інжынера", а трэба сказаць, што абодва комплексы шкодзяць існаванню грамадства, вольнага ад іх. Таму можа крыху і балбатліва, як піша М. Панфілюк, разбіраў я ў сваіх адгалосках на часткі сказ В. Рудчыка: „...у нас ніхто не падумаў, каб нашых ліцэістаў хаця раз у тыдзень заахвоціць да карыснай і павучальнай працы" (падкрэслена мною — М.М.). Цяпер разбіраць яго не буду. Адно трэба сказаць: што аб „комплексе хамута" „Ніва" піша і пісала часта, толькі шкада, што з пазіцыі комплексу інтэлігента. Хоць па справядлівасці трэба сказаць, што з'яўляюцца (не паказваючы пальцам) і публікацыі, у якіх пішуць з пазіцыі агульнапрагрэсіўнай, відаць, што пішуць дзякуючы „Ніве".

З беспазіцыйным паважаннем

М. Махнацкі

P.S. Публікацыі ў „Ніве", змешчаныя ў „Адгалосках", невялікія, змястоўныя. Гэта сказы-лозунгі, і таму, можа, яны не выказваюць думкі да канца. Але такая ўжо публіцыстыка ў „Ніве". Калі б пісаць шырэй, дакладней, тады трэба было б, пэўна, штосьці выкінуць? А што? Трэба дадаць „Ніве" старонак...

ДОБРЫ ДЗЕНЬ!

Таронта, Канада, 7 чэрвеня 1987 года.

На пачатку гэтага пісьма перадаю табе і ўсім беларусам, якія жывуць на Бацькаўшчыне, шчырыя і сардэчныя пажаданні. Ага, хачу адразу перапрасіць за памылкі і, можа, іншыя „рускія" словы. Ну, я беларускую мову вывучаў вельмі даўно, і то толькі два гады ў пачатковай школе (75-76 г.г.). Ужо даўно думаў напісаць табе пісьмо, але не меў твайго адрасу. Калі я прыехаў у Канаду (ужо год часу), а два гады, калі я пакінуў нашу Бацькаўшчыну, я адразу напісаў у пісьме, каб мне выпісалі „Ніву". Я тут таксама кожны тыдзень яе атрымліваю і мне цяпер трошкі лягчэй, як пачытаю і ўчую, што там у вас дзеецца. А, як відаць, многа там дзеецца, і вельмі мяне гэта цешыць. Не раз, як падумаю, хацеў бы быць там на Новы Год ці на конкурсе „Беларуская песня", але яшчэ пару год мусіць мінуць, каб я мог да вас сабрацца.

У адной „Ніве" я прачытаў тваё інтэрв'ю з Геняй Павільч. Гэта было ў 14 нумары „Нівы" з гэтага года. Мне вельмі спадабаліся яе словы. Я падумаў, што добра было б навязаць кантакт з гэтай дзяўчынай. Я там многа меў і яшчэ маю сяброў і сябровак, але большасць з іх не ведае, хто яны такія, і не загаворыш да іх па-беларуску ў Беластоку!

Я бачу, чытаючы „Ніву", — там у вас сапраўды нешта родзіцца, нашае, беларускае. І штораз больш нашых мастацкіх калектываў, фэстынаў — гэта сапраўды нас, беларусаў, якіх лёс кінуў далёка за мяжу, вельмі цешыць. Памалу буду канчаць гэтае пісьмо і яшчэ раз прашу скантактаваць мяне з гэтай дзяўчынай. Бывайце...

Беларус Пятро Лапэвіч

(Падала Міра Лукша)

ВЕЧАР У РЫБАЛАХ

У аўторак, 21 ліпеня 1987 года, напярэдадні Свята Адраджэння, быў наладжаны ў Рыбалах урачысты вечар, прысвечаны 44-й гадавіне Народнай Польшчы і 90-годдзю з дня нараджэння слаўнага земляка, Маршала і Героя Савецкага Саюза, **Васіля Сакалоўскага,** які нарадзіўся і да 18-гадовага ўзросту жыў у суседняй вёсцы Козлікі, што ў Заблудаўскай гміне.

Вечарына адбылася ў вясковым Доме культуры. На гэту вечарыну папрасілі таксама прадстаўніка нашай рэдакцыі, Віктара Рудчыка, які пазнаёміў прысутных з жыццём і баявымі здзяйсненнямі Васіля Сакалоўскага. Загадчыца Дома культуры Ніна Тамашук наладзіла фотавыстаўку аб гэтым палкаводцы Чырвонай Арміі.

На вечарынцы ў Рыбалах пабывалі таксама прадстаўнікі гмінных улад: сакратар Гміннага камітэта партыі Уладзімір Лісоўскі і Начальнік гміны Антон Венцлаўскі.

Выступілі самадзейнікі з суседняй вёскі Паўлы са спектаклем па матывах аповесці Васіля Быкава „Кар'ер". Спявалі таксама „Хлопцы-рыбалоўцы". Вечар прайшоў цікава і змястоўна. Нягледзячы на летні, заняты працай дзень і позднюю пару, выклікаў ён вялікае зацікаўленне ў жыхароў вёскі.

Сцэна са спектакля.

(вр)

Фота аўтара

ЭКСКУРСІЯ

Праўленне аддзела БГКТ у Дуброве Беластоцкай арганізавала сваім актывістам і ўдзельнікам беларускага аматарскага руху краязнаўчую экскурсію. Спевакі-аматары з вёскі і хутара Хільмоны, Грабянёў і Сынкоўцаў, а таксама моладзь з гуртка БГКТ у Вастраве ў нядзелю, 12 ліпеня 1987 г. ездзілі аўтобусам у Аўгустоў, каб адпачыць, а адначасна пазнаёміцца з хараством азёр і лясоў гэтай старонкі.

Спачатку адбыўся амаль двухгадзінны рэйс шпацырным суднам па возеры Нецка. Затым экскурсантаў сустрэлі члены гуртка БГКТ у Аўгустове. Яго старшыня Пятро Германюк стаў праваднікам групы па наваколлі. А калі ўсе стаміліся і прагаладаліся, тады прыселі на ўскраіне лесу ля возера на супольны абед. Разгарэлася вогнішча, пайшлі родныя беларускія песні. Спявалі паасобныя калектывы і ўсе разам. Атрымаўся з гэтага нечаканы канцэрт, які моцна ўсхваляваў і ўзрушыў аўгустоўскіх БГКТоўцаў.

Вяртаючыся дамоў, удзельнікі экскурсіі наведалі вёску Есянова, дзе ў час II сусветнай вайны немцы расстралялі амаль усіх жыхароў за супрацоўніцтва з партызанамі. Цяпер знаходзіцца тут брацкая магіла і каплічка. Аб трагедыі тых дзён расказаў Станіслаў Штукоўскі, адзін з уцалелых жыхароў вёскі, які цяпер жыве каля могільніка. Экскурсанты хвілінай маўчання ўшанавалі памяць загінуўшых.

Экскурсія ўдалася, а яе ўдзельнікі ўжо плануюць сустрэцца на такім жа мерапрыемстве праз год. Была гэта нагода для шчырай сяброўскай сустрэчы, абмену вопытам і добра служыла яднанню БГКТоўскага актыву. Доўга будуць памятаць экскурсію Віялета і Аня Каленік з хутара Хільмоны, якія разам з дзядулем і бабуляй паехалі ў Аўгустоў. І хаця Віялетцы толькі шэсць, а Ані — сем гадкоў, то яны ўжо спявачкі і ўдала выступаюць з калектывам „Дваранкі", якім кіруе іх бабуля Вольга Каленік.

Старшыня аддзела БГКТ у Дуброве-Беластоцкай Аркадзь Суліма і інспектар ГП Уладзімір Парфен, якія арганізавалі экскурсію, з задавальненнем сцвярджаюць, што такая форма працы з актывам і самадзейнікамі патрэбная. І калі хопіць сіл і сродкаў, такія экскурсіі будуць наладжвацца ў будучыні.

Выказваюць яны сардэчныя словы падзякі дырэктару Дома культуры ў Дуброве Кшыштафу Кобусу і намесніку старшыні дуброўскага ГСу Янку Саніку за дапамогу ў арганізаванні экскурсіі.

(В.Л.)

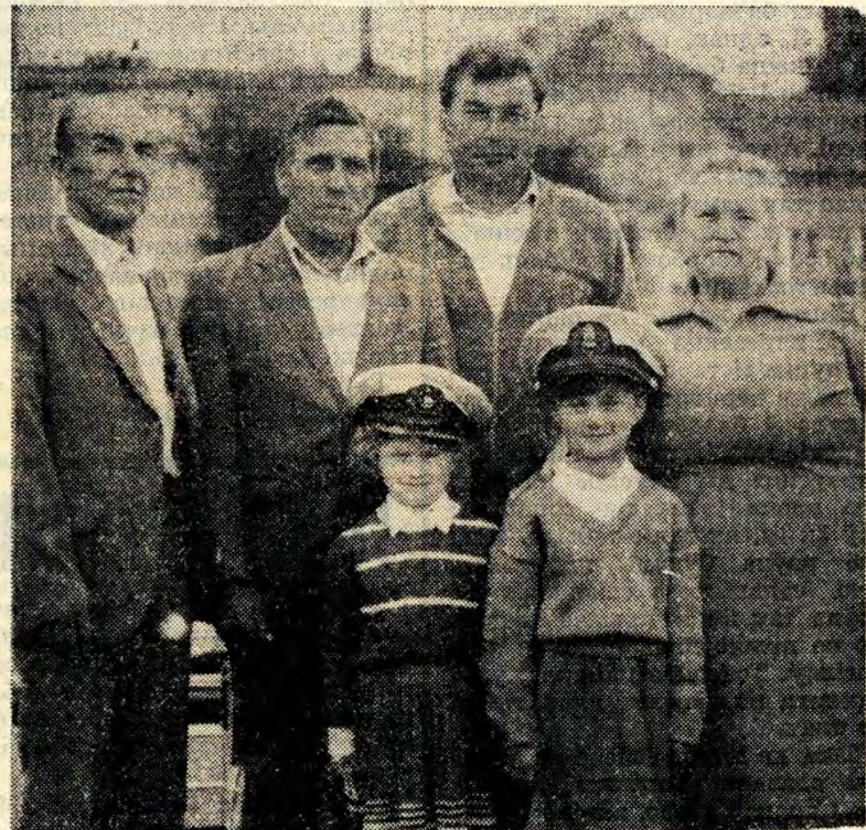

На памятным здымку з экскурсіі: (злева) Аркадзь Суліма — Старшыня праўлення Аддзела БГКТ у Дуброве-Беластоцкай, Іосіф Каленік, Уладзімір Парфен — інструктар ГП БГКТ, Вольга Каленік і яе ўнучкі — Віялета і Аня Каленік.

НЕ ТОЛЬКІ ПАЛЮЮЦЬ, АЛЕ І БУДУЮЦЬ

Нараўская гміна мае непаўторную сваім хараством прыроду. Тут побач з добра загаспадаранымі меліяраванымі ўгоддзямі прасціраюцца вялікія абшары, якія захавалі натуральны выгляд і выкарыстоўваюцца ў гаспадарцы экстэнсіўна. Гэта плёсы, лугі, сенажаці на рацэ Нарве і яе прыгожых прытоках. Тут у далінах і на пагорках вялікая раслінная разнастайнасць.

(Працяг на стар. 4)

ДАЎ БАРСКІ, ЯК ЗАЯЦ КАБЫЛЕ

Прачытаў я артыкул Алеся Барскага „Аб песімізме і бязвер'і" і падумаў сабе: добра ўгрэў ім ён! Гэта ж дзіка, што знаходзяцца ў нас такія людзі, якія хваляць даваенную Польшчу. І хто ж гэта хваліць? — патомкі тадышняй басоты, усялякія бясхлебнікі! Не аднаму Пятэльскаму мову адымае ад гэтага дзівацтва, мне — таксама. Праўда, для мяне тая Польшча гэта ўжо далёкая гісторыя, бо калі я нарадзіўся — па санацыі толькі адзін смурод застаўся. Але я памятаю, што гаварылі мае бацькі і наогул, старэйшыя — галота была і паніжэнне чалавека нашага!

Толькі адно мяне цікавіць наконт тых даўніх часоў: крамы тады аж трашчалі ад тавару, і ён з часам рабіўся таннейшым. Амаль з году ў год. А цяпер? З году ў год цэны ўсё растуць, ані разу яны не зніжаліся, і ні на што... Цэны гэтыя ўжо пачынаюць быць проста астранамічнымі, так сказаць, паднебнымі, што голым вокам і не ўгледзіш іх. Яшчэ пару гадоў, і грошы трэба будзе мяшкамі насіць, настолькі бязвартаснымі стаюцца яны. Я, аднак, веру ў тое, што гэтая наша бяда праміне, бы ліха якое і ўсе мы выйдзем на шырокую дарогу ладу і разумнасці. А тое, што да вайны тавары не даражэлі, то я мяркую: было так таму, бо людзі жылі бедна, не мелі столькі грошай, каб боем і сварбою разбіраць тавары, як сёння.

Нішто ў жыцці не вяртаецца — не вяртаецца маладосць, не вернуцца гістарычныя эпохі, царызм не вернецца і санацыя патанула ў бяздонні вякоў. Таму Барскі, можа, зусім лішне так нервуецца ды злуецца на тых, хто плача і шкадуе санацыю: даў ён ім, як заяц кабыле. Яны ўсё роўна будуць шкадаваць тую санацыю, а санацыя ўсё роўна так і не прыдзе назад, як не прыходзяць нябожчыкі з магілаў. Тое, што памерла, ужо памерла назаўсёды, плач ты ці не плач.

Тым не менш ёсць сэнс у такім злаванні Барскага, капіталізм прапаў у нас, але не ў свеце. І хоць „Ніву" чытаюць у свеце далёкім мала, аднак гэты свет далёкі робіць уплыў на некаторых нашых людзей і мус змагацца з гэтым уплывам. Барскі часта бывае ў капіталістычных краінах, нават у Амерыцы, і таму ён добра бачыць той капіталізм і добра змагаецца з ім, з ягонымі фальшывымі бляскамі. Галота ж у Амерыцы страшэнная, людзі ходзяць без работы і спяць пад голым небам, на вуліцах гарадоў, жабруюць, абадраныя і босыя. І напэўна пазіраюць яны там на нашага Барскага з зайздрасцю, як ён, годна і прыгожа апрануты, праходзіць каля іх. Яшчэ шчасце, што яны не абабралі нашага Барскага! Відаць, ведалі яны, якая персона з нашага Барскага... Яго пісанне можа каго і паўстрымае перад выездам на заробкі ў Амерыку, у якой, як у даваен-

(Працяг на стар. 5)

Стары Беласток. Баяры. Мал. У. Петрука.

(Працяг са стар. 3)

Асяроддзе спрыяе бытаванню розных дзікіх жывёлаў.

Абавязкі гаспадара гэтага вялікага багацця ўзялі на сябе жыхары і выхадцы навакольных вёсак — любіцелі прыроды, якія ўступілі ў рады Польскага саюза паляўнічых. Яны аб'ядналіся ў Гурток паляўнічых у Нарве. Гурток цяпер налічвае 65 членаў і 5 кандыдатаў. Яго галоўнае заданне — захаваць багацце прыроды сваёй ваколіцы, каб служыла яно нашаму і наступным пакаленням. А да гэтага трэба не мала гаспадарчых захадаў і цвёрдай дысцыпліны. І нараўскія паляўнічыя ў сваёй чыста грамадскай дзейнасці дасканала спраўляюцца. Яны стараюцца ствараць спрыяльныя ўмовы бытавання дзікай жывёле і ўсёй фауне і флоры, ахінуць яе ад згубнага ўплыву цывілізацыі. А прыродзе ж пагражаюць хімізацыя, меліярацыя, механізацыя, браканьерства, масавыя выезды людзей у лес і на рэчкі на адпачынак.

Гурток таксама пасяліў на сваім абшары фазаноў і думае развесці дзікіх кролікаў з іншых рэгіёнаў краіны. Зімой вядзе падкормку звярыны і птушак, дарослым дапамагаюць школьнікі з навакольных школ. Усё гэта неабходна забяспечыць патрэбнымі матэрыяламі і грашовымі сродкамі ды выканаць мноства грамадскай работы. Грошы гурток здабывае са складчын паляўнічых і паляваннямі на гэтым арандаваным абшары сваіх членаў і паляўнічых з іншых краін, так званых „дэвізоўцаў".

НЕ ТОЛЬКІ ПАЛЮЮЦЬ, АЛЕ І БУДУЮЦЬ

Паляванне ў нас — гэта планавае адстрэльванне вызначанай часткі жывёлы, якой проста занадта многа. Пры адстрэльванні большых звяроў дакладна захоўваецца рэжым селекцыі. Не страляем звяроў, якія могуць даць здаровы прыплод, і тых, якіх на гэтым абшары менш ад магчымасцей іх натуральнага ўтрымання. Паляванні прыносяць дзяржаве немалыя даходы ў дэвізах з продажу ўпаляванага і паляванняў „дэвізоўцаў".

Члены Гуртка паляўнічых у Нарве — гэта актыўныя грамадскія дзеячы і ў іншых галінах жыцця. Між іншым, яны цікавяцца дзейнасцю БГКТ, праблемамі і гісторыяй вёсак, урочышчаў гміны і рэгіёна. На сходзе 5 ліпеня 1987 г. выказалі зацікаўленне пабудовай Беларускага музея ў Гайнаўцы. Калі ў канцы сходу старшыня гуртка Віктар Галіцкі і лоўчы Канстанцін Юшкевіч паінфармавалі аб гэтай справе, усе аднагалосна пастанавілі ўпісаць гурток сумай 50000 зл. у лік будаўнікоў Музея. Таксама выказалі патрэбу ўпісвацца індывідуальна ў члены камітэта пабудовы. Прытым сцвердзілі, што менш пяцідзесяці тысяч злотых даваць на такую справу было б сорамна, калі ў спісак будаўнікоў, як паведамляе „Ніва", упісваюцца значнымі складчынамі беларусы з іншых краін і кантынентаў. Думаю, што такі падыход і разуменне грамадскіх спраў ёсць і будзе характэрны ўсім людзям, у тым ліку і паляўнічым.

Я. Тапалянскі

З ПАЕЗДКІ Ў БССР

У Брэсце сустрэў мяне Аляксандр Аляксандравіч Кавальчук, — старшы рэдактар Брэсцкай студыі Беларускага тэлебачання. Гэта па прафесіі, а па прызнанню і захапленню — ён паэт.

Пазнаёміліся мы вясной 1985 года ў Беластоку. Была гэта зусім нечаканая і неспадзяваная для мяне сустрэча. Ад працаўнікоў музея „Брэсцкая крэпасць-герой", а канкрэтна ад Васіля Ласковіча, ён даведаўся, што я займаюся лёсам воінаў, якія ў чэрвені 1941 года геараічна абаранялі надбужныя доты. Гэта зацікавіла яго як журналіста. Па заказу Цэнтральнага тэлебачання СССР ён рыхтаваў даволі доўгую праграму да 40-годдзя з дня перамогі і рашыў уключыць у яе гэты „мой" эпізод. Памятаю, што найперш ён мне пазваніў з Брэста, папярэдзіў, што прыедзе, каб я падрыхтаваўся і расказаў аб лёсе абаронцаў надбужных рубяжоў.

Брэстчына афіцыйна супрацоўнічае з Белай-Падляшскай і ў рамках гэтага супрацоўніцтва наступіў абмен журналісцкімі дэлегацыямі. Аляксандр Кавальчук выкарыстаў нагоду і на адзін дзень разам са сваёй тэлеэкіпай вырваўся ў Беласток. Пасля кароткай сяброўскай сустрэчы ў „Ніве", мы прыступілі да працы, гэта значыць, пры помніку Героям Беласточчыны, у самым цэнтры Беластока, я расказваў аб гераізме і пакутніцтве савецкіх людзей, якіх гітлераўская агрэсія застала ў надбужных раёнах Беласточчыны, аб кроўных сувязях, якія спалучаюць нашы братнія народы, аб узаемадапамозе ў цяжкі час акупацыі... Адным словам, на працягу пяці мінут, якія мне адвёў Аляксандр Аляксандравіч, я намагаўся расказаць як мага больш пра ўсё тое, аб чым пісаў на старонках „Нівы" на працягу многіх гадоў.

ЖУРНАЛІСТ І ПАЭТ

Праграма, відаць, атрымалася нядрэнная, так мне гаварылі пасля ў Брэсце. Я яе асабіста не бачыў, але яе ўздзеянне адчуў у карэспандэнцыі. Невядомыя мне людзі з розных, часта вельмі далёкіх раёнаў Савецкага Саюза, кіравалі на маё прозвішча пісьмы з просьбамі дапамагчы ім у пошуках хаця б якіх-небудзь слядоў іх сыноў, бацькоў, суродзічаў, што загінулі ў час вайны на тэрыторыі Беласточчыны ды ўвогуле па ўсёй Польшчы...

Так скрыжаваліся нашы журналісцкія шляхі, мой — „ніўскі" ды Аляксандраў — „тэлебачанскі."

Я асабіста лічу яго сваім земляком. Нарадзіўся ён па-суседску з Брэстам, у невялічкай вёсачцы Пяскі, якую ўжо амаль цалкам паглынуў абласны цэнтр.

А Брэстчына, так як і Беласточчына, для мяне — родная зямля. Мая Вулька-Нурэцкая кроўна спалучаецца з Брэсцкім Палессем. У даваенны час жылі мы ў Палескім ваяводстве, сталіцай якога быў Брэст. Пры Савецкай уладзе ўключылі нас у Высокаўскі раён, Брэсцкай вобласці, і памятаю, што першы раз наведаў я Брэст вясной 1941 года. Мясцовая гаворка ў маёй вёсцы — таксама з брэсцкай зацвярдзелай плыні...

— Паедзем зараз да мяне дадому, — распарадзіўся Аляксандр Аляксандравіч, узяўшы ў мяне з рук мой чамадан. — Ты сабе адпачнеш, а я крыху папрацую.

Аказалася, што ў гэтую ліпеньскую нядзелю ў Брэсце была наладжана нейкая вялікая патрыятычная маніфестацыя, са шматлюдным шэсцем па горадзе і мітынгам на плошчы Леніна і на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці. Значыць, прысутнасць тэлебачання там была неабходная, а для журналістаў час працы неабмежаваны.

Прапанова, каб адпачыць, мне спадабалася. За мной была бяссонная ноч у цягніку з Віцебска ў Брэст.

Аляксандр Кавальчук закончыў філалагічнае аддзяленне Брэсцкага педінстытута.

— Я — вучань Уладзіміра Ка-

ГАЛАДОЎСКІ АРГЕНЦІНЕЦ

Дваццаць дзевятага ліпеня адбылося ў беластоцкім мастацкім салоне люднае адкрыццё выстаўкі работ мастака з Аргенціны, Пэдра Паўлючука, або проста Пятра, які родам з Галадоў каля Бельска. Ганаровымі гасцямі на гэтай урачыстасці былі галадоўскія родзічы і сваякі мастака.

Завязалася публічная і бойкая палеміка паміж Паўлючуком і прадстаўніком „Нівы“ ды прысутным на сустрэчы нашым Лёнікам Тарасэвічам. Паўлючук прызнаў, што дзе-якія карціны ягоныя ўзніклі пад уплывам успамінаў аб сваім дзяцінстве і маладосці на галадоўскіх разлогах: мастак, які адрываецца ад свайго каранёўя, перастае быць мастаком. Нягледзячы, аднак, на такую — даволі высокую — свядомасць — Пэдра Паўлючук не ўзняўся вышэй паняцця „усходнеславянскай этнічнай групы“, якім спрабаваў ахрысціць наша беларускае насельніцтва ў сваіх акадэмічных кніжках іншы Паўлючук, Уладзімір родам з Рыбалаў (асеўшы ў Кракаве). Такая безаблічнасць... забяспечвае? Што забяспечвае? Будучыню? Ладны грош?

Мастак з Пэдра Паўлючука нават і не сярэдняй рукі, хоць і канчаў ён мастацкія навукі ў яшчэ даваеннай Варшаве, дзякуючы шчасліваму знаёмству з культурным афіцэрам са схільнасцямі мэцэната ў час службы ў артылерыйскіх часцях польскай арміі. Нельга лічыць гэта як папрок, бо талент у чалавеку — або ёсць, або няма, і ніякая акадэмія тут не прычым. Мастак ужо ва ўзросце нашых гаспадароў-рэнтыстаў, перад яго вачыма стаіць амаль цэлы беларускі лёс дваццатага стагоддзя. Быў членам часова ўтворанага савецкімі ўладамі саюза мастакоў Заходняй Беларусі, неўзабаве давялося яму, маладзіку, апынуцца — як гэта прынята гаварыць — на далёкай Поўначы, адкуль выратаваўся, уступіўшы ў армію Андэрса і пайшоўшы з ёю ў Іран ды на Блізкі Усход. Маючы за плячыма такі драматычны вопыт, не дзіва, што пасля вайны рашыўся ён на лёс эмігранта, пераехаў у Аргенціну, сяк-так уладкаваўшыся пад спякотным небам Поўдня, дзякуючы дапамозе моцнага там Саюза палякаў. З гадамі дабіўся маркі някепскага мастака, а разам з тым і дабрабыту. Пад старасць пацягнула яго, як таго жураўля, у родныя мясціны. У Галадах хоча ён прыстасаваць за свае грошы нейкі акуратны будынак (былую школу?), каб адчыніць у ім галерэю сваіх мастакоўскіх работ. Гэта наступная сімпатычная рыса ў яго характары, акрамя выклікаючай прыхільнасць да яго адкрытасці. Арганізатарам „віватаў“ яму ў Беластоку гэткі намер Пэдра яўна не даспадобы, але ён сам па-беларуску ціха ўпарты: у Галадах, і толькі ў Галадах мае тое быць! У гэтым ёсць і практычнасць чалавека Захаду, якою ён набрыняў за паўвеку знаходжання тамака: яго карціны з часам зніклі б у тлуме іншых у беластоцкім цэнтры мастацкай культуры, а ў Галадах яны нязменна будуць інтрыгаваць аматараў жывапісу ды абрастаць мясцова-вясковай легендаю. Гэта і самім Галадам немалы гонар, і культурная карысць.

„Ніва“ таксама галасуе за Галады! **(ся)**

П. Паўлючук. Выезд маладой. Алей, палатно, 92x73.

БЕЛАРУСІКІ

1985 г.

Ruhle Edward, Poszukiwanie bursztynu w utworach paleogeńskich dorzecza Prypeci i na półwyspie Sambii. *Technika Poszukiwań Geologicznych 1985*, z. 2, s. 30—33, mapa.

Sielicki Franciszek, Baśnie na Wilejszczyźnie w okresie międzywojennym. *Studia Polono-Slavica-Orientalia Acta Littteraria* 1985, t. 9, s. 145—161.

Turonek Jerzy, Geneza i działalność Białoruskiej Centralnej Rady (grudzień 1943 — czerwiec 1944).

(Працяг на стар. 11)

(Працяг са стар. 4)

най Польшчы, усё можна купіць, адно няма за што. А ў нас і ровар купіш, і матацыкл, і „таксоўку“. І мы маглі б быць яшчэ багацейшымі, калі б стольні дурняў не паналазіла ў органы нашай улады.

А пра тое, якія бываюць у нас начальнікі, няхай сведчыць наступнае здарэнне. Не так даўно прачытаў я ў „Ніве“ адказ начальніка нашай гміны, які датычыў маёй справы (я хацеў перакрыць свой хлеў, бо чарапіца на ім ужо рассыпаецца). Не далі мне надзелу этэрніту, тлумачачы, што з маім дахам няма бяды, яшчэ ў добрым стане ён. Тут мяне і схапіла гарачка! І як на тое папаўся мне на вочы ў той момант адзін з нашых падначальнікаў (калі хочаце, магу сказаць яго прозвішча). Я і кажу яму: як вы можаце так махляваць на старонках „Нівы“?! А ён так і пырхнуў на мяне, як конь на цюціка: ты не наш чалавек і таму не дастанеш надзелу этэрніту! Калі я пачуў такі водгук ягоны, спачатку думаў, што гэта сон. Бо як разумець мне ягонае, што я не іх чалавек? Значыць, вораг! А калі вораг, дык чаго? Улады? Бюракратыі? Гміны?

Я яму, вядома, за гэта потым даў, колькі ўлезе! Але — як той заяц кабыле. Думаеце, ён змяніўся ад гэтага майго наскоку? Скуль жа! Так, як і не зменяцца ўсе тыя паклоннікі санацыі. Што зусім не значыць, каб маўчаць.

Мікола Панфілюк,

ДЗЕДУ КАСТУСЮ І ІНШЫМ

Дзякую я Дзеду Кастусю за ягоны водгук на мой артыкул (змешчаны ў сорак чацвертым нумары „Нівы“ за мінулы год).

Не кожнаму ўсё падабаецца ў „Ніве“ і гэта натуральнае. Гэта не загана часопіса, тым больш, што „Ніва“ ў нас, беларусаў, ёсць толькі адна, а чытачы яе — розныя ж, з рознымі густамі, поглядамі, і г.д. Не так даўно Мікалай Гайдук змясціў артыкул пра першынства гісторыі ў будаванні нацыянальнай свядомасці. Ніхто, аднак, дагэтуль не падтрымаў слушнасці таго артыкула. Так, як ніхто не падтрымаў артыкулаў Янкі Зенюка, змешчанага 15 лістапада, ці Анатоля Маўчуна (20.IX.86 г.). А гэта ж Маўчун пісаў: „Чытаў, што хопіць народ пазбавіць яго гісторыі і здабыткаў культуры, а мову сваю сам пакіне“.

Дзед Кастусь папракаў мяне ў нездавальненні ад публікацый пра мінулае. Я, дарагі Дзед, пісаў якраз пра што іншае, пра сумны настрой „Нівы“ менавіта. Алесь Барскі ўсюды бачыць толькі благое ды яшчэ паўтарае тое, што пісалі ворагі беларушчыны. Вы, Дзеду Кастусь, хацелі сказаць, як было даўней, каб маладыя ведалі. А без „Нівы“, дазвольце запытаць, яны не ведаюць? Бацькі з дзецьмі не гавораць пра мінулае? Не апавядаюць ім? А тое, што маладым ахвота лепей жыць, дык чаму ж гэта мае быць заганнае. Цэлыя папярэднія пакаленні працавалі

(Працяг на стар. 6)

лесніка, — з гонарам сказаў мне ён. — Гэта ён, прафесар Уладзімір Калеснік, прывіваў нам любоў да роднай мовы і пачуццё гонару за багацце нашай культуры. Магчыма, таму і мне часам здараецца пераліваць свае думкі на паперу ў вершаванай форме. Калі ласка, пачытай, — ён падаў мне некалькі лісткоў і сам паімчаўся да працы. Я зачытаўся. І соннасць кудысьці адплыла. Бо думкі, выказаныя ў гэтых вершах, здаліся мне вельмі блізкімі, проста сваімі ўласнымі.

Багацця вялікага не маю,
Хату, што засталася ад бацькоў,
Старую студню з крынічнаю
вадою,
Садок з антонаўкай пахучай...
Сусед заходзіць.
Водаправод яму ўжо выеў
душу.
А тут вада, што зубы ломіць,
А кубак вып'еш — сэрца
зашчыміць.
Пра тое-сёе павядзем гаворку,
Ад дзедаўскай рыдлёўкі
да вышынь касмічных
І на старой антонаўцы праверым
Закон,
што некалі адкрыў Н'ютон.
Трахну
і яблыкі упалі у росны
ранак —
Бяры кашы
і насыпай да верху.

Або вось гэтакі тэкст:

Бурштын трымаю —
сваю першую знаходку.

Помнік Адаму Міцкевічу ў Брэсце.

Слязу сасны, што ўпала
ў верасы.
Мне б так упасці у жыцці
кароткім
Сваім радком,
што ў сэрцы я насіў.
І праз вякі
знайшоў бы хтосьці слова,
Як я бурштын —
мінулае зямлі.
І веру я,
што слова ажыло бы,
Як мы змагаліся
і жылі.

Пад уражаннем гэтага паэтычнага выслоўя я чамусьці ўспомніў Адама Міцкевіча і помнік яму, устаноўлены ў прыгожай, найстарэйшай частцы горада Брэста, на скверы, дзе пачынаецца вуліца яго імя. Першы раз давялося бачыць мне гэты помнік некалькі гадоў таму назад, калі навокал яркай чырванню каштанаў красавалася позняя восень. Чаму тут, у Брэсце, апынуўся на помніку Адам Міцкевіч? Гэтага пытання не ўдалося мне высветліць.

Вярнуўся мой гаспадар.

— Чаму ж дагэтуль няма ў цябе асобнага зборніка вершаў? — пацікавіўся я.

— Проста не хапае часу, каб пахадзіць за гэтым, — адказаў ён. — То ж сам ведаеш, як займае чалавека журналісцкая праца, проста засмоктвае, як дрыгва. Ужо і прафесар Калеснік упікаў мяне, што я гультай...

Я падумаў, што варта было б сустрэцца з Уладзімірам Андрэевічам. Ведаў я яго перш за ўсё, як сааўтара трывожнай кніжкі „Я з вогненнай вёскі“ і шчырага сябра многіх польскіх літаратараў, як перакладчыка і даследчыка польскай літаратуры, як шчырага беларуса...

Аляксандр Кавальчук па маёй просьбе пазваніў яму.

— Прыязджайце, калі ласка, я вас чакаю, — адказаў Уладзімір Калеснік. І мы неадкладна накіраваліся да яго ў госці. Аб гэтым, аднак, ужо наступным разам.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

(Працяг са стар. 5)

і пакутвалі дзеля таго, каб было ўсё лепей і лепей! Няўжо ахвяры мінулых пакаленняў прапалі марна? А можна яшчэ паставіць і такое пытанне: якія бацькі, такія і дзеці? (або і наадварот). Маладыя не пагадаваліся самі, мы, пакаленне іхных бацькоў, пагадавалі іх і выхавалі. Дык чаго мець прэтэнзіі да маладых? Адвечная гэта тэма, адвечны канфлікт старых з маладымі, маладых са старымі.

Р. Бутайла

ЯКОЕ ВЫХАВАННЕ, ТАКОЕ І КАНАННЕ

У „Ніве" ад дваццаць восьмага чэрвеня Мікалай Панфілюк піша, што беларусы нашы жывуць, ненавідзячы сябе. А перш Панфілюк пісаў: не паддамося! А цяпер ён — што ўсё наша гіне ды памірае. Мне, аднак, бачыцца, што з намі і з усім нашым не так яшчэ трагічна. Я памятаю часы, калі не было ані „Нівы", ані Беларускага таварыства, гэта гадоў за трыццаць таму назад. Праўда, тады менш нашы людзі гаварылі дзяржаўнай моваю, але што з таго — была цемра, галеча і галадэча. Сёння нашых людзей нямала з вышэйшай адукацыяй, ёсць нават і прафесары, не кажучы пра дактароў, інжынераў, маёраў з палкоўнікамі. І з блізкай ад нас вёскі Кузьмы маем лётчыка-генерала, Міхала Палеха. Наш генерал — беларус, са сваімі людзьмі гаворыць толькі па-беларуску, і ніхто яму нічога за гэта не зрабіў.

Аднак, думаю сабе, так мусіць быць ужо на гэтым нашым свеце, што нацыянальная меншасць не можа ўсяго свайго мець, і што часам жыве яна, ненавідзячы сябе. Мы, беларусы, жывем паміж вялікімі нацыямі — польскай і рускай, і горад не спрыяе нашай нацыі. Беларус у горадзе — што адно зерне на загоне, якое ўзыйдзе або і не... Нам, беларусам, не пашкодзіла б, каб было нас з дзвесце мільёнаў, і каб мы мелі ўсё сваё, так, як тыя вялікія народы. А так — беларус часамі кажа: а хто за намі стаіць! Ці ёсць якая сіла за нашымі плячыма? Праўда, усякія прычыны таго, што нашы людзі перароджваюцца ў чужыя нацыянальнасці, робяцца несваімі. Мае браты ў сусветную вайну засталіся ў Расіі, прымалі ўдзел у рэвалюцыі, потым пажаніліся, дзеці ды ўнукі іхныя рускімі ўжо нарадзіліся, і няма ў іх праблемы такой, як у нас, што не ўсюды загаворыш па-свойму.

Я хлеб ем ані з нацыі, ані з рэлігіі, але за ніякія мільёны грошай не перайшоў бы я тут на іншую нацыянальнасць або веравызнанне. Бо і нашто мне гэта, і ганьбіцца за грошы не ў маёй натуры. Ну, у кожнага народа бываюць розныя людзі, і ва ўсякіх веравызнаннях таксама. Аднак, няма такое веры, у якой гаварылася б і навучалася красці, забіваць, ашукваць, брадзяжыцца; толькі пры Гітлеры ўсё тое было дазволена. У суседняй з нашай вёсцы Луцэ адзін бедны чалавек, І. С., пе-

(Працяг на стар. 7)

ПОГЛЯДЫ

„Перастройку" ў СССР называюць другой, пасля Кастрычніцкай, рэвалюцыяй. Сённяшнія савецкія газеты сапраўды нагадваюць часы, калі яшчэ жыў Ленін. У мінскім тыднёвіку „Літаратура і Мастацтва" ад 17 ліпеня г.г. змешчана палемічныя нататкі маладога пісьменніка Леаніда Дранько-Майсюка **„Як" і „навошта"?**, якія звяртаюць на сябе нашу ўвагу таму таксама, што ў іх фармулёўках бачым цэльныя элементы дзеля аналізу і беластоцка-беларускай сітуацыі.

Літаратуру ствараюць не толькі пісьменнікі, але і чытачы. Пісьменнік, які не толькі не перарос, але нават не дарос да культурнага ўзроўню чытача, — гэта не пісьменнік, а ўсяго аўтар макулатурных кніжак, што — як жа часта — заваліваюць паліцы кнігарань (іх не купляюць). Бяда, калі чытач прымітыўны, тады не можа быць і гутаркі пра развіццё літаратуры. У беларускай літаратуры, у яе агульнай кніжнай масе, наглядаецца, як у аніводнай іншай з суседніх, аж дзве бяды адразу: паводка нізкапробнай творчасці і паміранне нацыянальнай мовы. Зваротныя залежнасці?

Улады цяпер змагаюцца супроць макулатурных выданняў. Аднак жа гэта справа няпростая, бо цыркулярамі і загадамі не выраішыш яе: дзесяцігоддзямі, пакаленнямі ўкаранялася з'ява, вядомая пад назвай „дэмаралізацыя таленту". Важна было пісаць — абы многа і каб слушна. Пытанні майстэрства ў карыстанні словам, сумленнасці, наогул культуры творчасці былі ў рэдактарскай практыцы другараднымі. Квітнелі самаашуканства і графаманія. У выніку амаль зніклі творцы сярэдняй рукі, на якіх трымаецца папулярная цікавасць да літаратуры. Утварылася паталагічнае становішча ў асяроддзі літаратараў: эліта выдатных пісьменнікаў на адным яго канцы і рухавы натоўп „пішучых для доўгага рубля" — на другім. Гэта ракавая пухліна. „Наша творчасць нагадвае неруш векавечнай дрыгвы, якую не здолее асушыць і самая заўзятая меліярацыя", — іранізуе Л. Дранько-Майсюк. Зашмат выходзіць кніжак... для дарослых, якім трэба ўставіць мазгі з дашкольнага ўзросту, каб яны захацелі — купіць і прачытаць. Наіўнота, інфантылізм, „байкі для даверлівых", як аднойчы выказаўся Гарбачоў. Таму звычайны чалавек вуліцы перастаў шанаваць кніжку на беларускай мове, бо, у параўнанні з іншымі, ганебна пераважалі ў ёй тыя,

менавіта, байкі... Страчаны давер да беларускай літаратуры, адназначна заяўляе Л. Дранько-Майсюк, маючы на ўвеце масавага чытача: „багата пішам і мала думаем". Творы вялікіх пісьменнікаў Беларусі тут не прычым, і гэта не парадокс, бо ўвесь час гаворка ідзе пра шматмільённага адрасата, а не ў нейкім сэнсе элітарнага.

Л. Дранько-Майсюк уводзіць паняцце нешматлікага чытача кніжак на беларускай мове, а яшчэ і — „рэдкі беларускі чытач". Трэба дзякаваць Богу, пакуль што ёсць сякі-такі чытач беларускіх кніжак... Чаму так? Першую палову адказу на гэта ўжо ведаем. А другая — гэта факт, што няхай сабе і выдатная кніжка нярэдка залежваецца, і не відаць, каб тлумна беглі па яе, бо яна... на беларускай мове. Даволі будзе, аднак жа, перакласці яе на іншую мову, - у гэтым выпадку на рускую, і зробіцца яна ўсеагульна вядомай! Гэтага нам не трэба шырэй растлумачваць, знакаміта ведаем пра падобнае на сваім беластоцкім вопыце, калі добрую кніжку нашага „белавежца", выдадзеную па-польску, проста расхопліваюць, а па-беларуску — яна гадамі ляжыць, праўда, маючы спачатку некаторую чытацкую ўдачу, але не больш, як у некалькі працэнтаў усяго тыражу. І прычыны таго, здаецца, да самае агорkласці апісаны ў „Ніве".

Будучыня належыць тым, хто пачынае жыць, а не тым, хто канчае. Малады Л. Дранько-Майсюк па праву голасу ўзыходзячага пакалення піша: „... не трэба нам, беларускім пісьменнікам, па сённяшнім часе скрушна прамаўляць: **Час быў такі.** Час быў не такі, — рэплікуе ён. — Гэта мы былі т а к і я — у пераважнай большасці сваёй маральна безаблічныя. Гэта праз нашую халопскую пакору час усё часцей і часцей ахінаўся замест пэўных мастацкіх колераў у нешта аднастайна-шэрае". У той мінулы час, які „быў такі", мы самі рады былі ісці з ім „у нагу" і з кухарскай смакавітасцю „пяклі" свае раманы і паэмы, і вершы, і аповесці, і апавяданні, разлічваючы на ганарары ды медалі. Л. Дранько-Майсюк сцвярджае, што цяпер, калі ўсё можна, а страх адлятае на сухі лес, выяўляецца, што ў беларускай літаратурнай творчасці практычна няма рэчаў, якія раней нельга было апублікаваць: пісалі мы так, што не было з намі аніякіх праблемаў з надрукаваннем. Усё пісалі, так сказаць, для народа; мы вельмі любілі спакой, белы хлеб, поўны кашалёк, абвешаныя ордэнамі свае грудзі, пахвалу зверху. А тое, што сапраўды думае пра нас, пісьменнікаў, народ наш і як ён глядзіць на нашы кніжкі і сумленне наша, нас не турбавала, спалі, як пшаніцу прадаўшы, ды з апетытам абедалі.

Калісьці вялікі Аляксандр Блок пісаў, што перад расійскімі мастакамі па чарзе паўстава-

Як можна меркаваць па летапісах, усю вясну і лета 1381 года князь Вітаўт са сваёй сям'ёй знаходзіўся на Пабужжы. Княжацкай сядзібай, мабыць, стаў Мельнік. Моцная крэпасць, людныя рамесніцкае і гандлёвае месцы ды рухлівы порт на Бузе забяспечвалі княжацкі двор усім неабходным. Адсюль Вітаўту зручна было кіраваць залечваннем тых ран, якія нанеслі крыжакі Дарагічыншчыне і Бельшчыне ў 1377-1380 гадах. Трэба было як мага хутчэй адбудоўваць разбураныя, узводзіць новыя крэпасці, пасадзіць у іх моцныя і надзейныя сталыя гарнізоны. А дзеля гэтага пры кожнай з іх, у залежнасці ад яе значэння і велічыні, неабходна было пасяліць найменш сотню, а то і дзве ці тры сотні сем'яў баяраў. Каб увесці абарончыя збудаванні і ўтрымаць іх у належным стане, патрэбны былі сотні рабочых рук і значная колькасць транспарту для звозкі драўніны, каменя, зямлі. І па княжацкіх загадах пацягнуліся на Бельшчыну і Дарагічыншчыну натоўпы нявольных, якімі пераважна былі здабытыя падчас розных паходаў палонныя, а таксама сялян і мяшчан, нават з вельмі адлеглых ваколіц. Адны ішлі на вызначаны тэрмін і, выканаўшы свае абавязкі, вярталіся дамоў. Іншыя ж цягнуліся сюды з усімі сваімі манаткамі і дабыткам на сталае пасяленне.

Зараіліся, загаманілі папялішчы і пусткі. Спеўная і мяккая гаворка прыбыўшых з Гара-

дзеншчыны і Навагрудчыны нашчадкаў крывічоў перамешвалася з гучнай і цвёрдай вымовай выхадцаў з ваколіц Бярэсця, Камянца, Кобрыня, Лосічаў, Славацічаў, Уладавы — наследнікаў дрыгавічоў. Там ды сям чуваць была гутарка дайнаваўяцвягаў, продкі якіх сто год таму назад пад націскам крыжакоў пакінулі сваю зямлю ля возера Вігры і князем Трайдэнам былі расселены на Панямонні — каля Горадні, Ваўкавыска, Слоніма. Хоць усе працавалі дружна і згодна, але кожны трымаўся сваіх суродзічаў. Як баяры, так і сяляне на новых месцах сяліліся са сваімі.

Каб прыбыўшыя на пасяленне як мага хутчэй браліся за ўмацаванне і загаспадаранне знішчожанай зямлі ды трывала запускалі ў яе сваё карэнне, Вітаўт шчодра надзяляў іх зямлёй, лесам, сенажацямі, вызваляў ад павіннасцей на доўгія гады, павышаў на пасадах. І цешыўся, як падлетак, калі падчас сваіх бясконцых вандровак па Пабужжы і Панароўі пачуў дзе дружны стукат цясельскіх сякер на нядаўнім папялішчы ці заўважыў палоску ўзнятага сахой аблогу. Асабліва радавалі князя новыя дубовыя гародні, з якіх ставілі валы навокал крэпасцяў, ці першыя вянцы сцен новых цвердзяў, і на пагранічы і ўнутры ўладанняў.

Княгіня Анна, дачка смаленскага князя Глеба Святаслававіча, таксама не сядзела ў Мельніку склаўшы рукі. Мабыць, з часоў Гедыміна павялася ў Вялікім княстве Літоўскім традыцыя, што царкоўнымі справамі займаліся вялікія княгіні. Няйнакш як вялікая княгіня Гедымінава разам з мітрапалітам Феафілам прычынілася між ін-

лі праблемы формы, зместу і грамадскай мэты творчасці (як, пра што і навошта?). Л. Дранько-Майсюк высоўвае перш-наперш пытанне: як? Пытанне формы, мастацкіх каштоўнасцяў напісанага. Пішам змястоўна, вельмі змястоўна, так змястоўна, ажно немагчыма гэта чытаць з натуральнай, непрымушонай цікавасцю. Бракуе артыстычнасці, мы панура правільныя. Без параўноўвання пісьменніцкай работы, хаця б з ювелірнай: гадзіннік павінен быць дакладны, каб не падвёў, але і прыгожы, эстэтычны, а не як лом які! Іначай літаратура страціць чытача, а без чытача яна мёртвая, нікому непатрэбная, здадуць яе ў макулатуру. Трэба спяшацца, пакуль ёсць трохі тых, якія хочуць — яшчэ! — чытаць па-беларуску. Можа ўдасца вярнуць ёй прынамсі частку свайго колішняга грамадскага значэння, паважання, папулярнасці, калі за беларускімі кніжкамі ў чарзе стаялі... Нашы пісьменнікі дажыліся да чытацкага бязлюддзя, яны пішуць да голай сцяны. „Шырокі пакупнік абыходзіць паліцы з нашымі кнігамі, — заўважае Л. Дранько-Майсюк, — і дарма заклікаць яго да нацыянальнай свядомасці. Ён не паверыць голасу, які пазбаўлены эстэтыкі, г.зн. мастацкай праўды“.

Справядліва: чаму гэта я павінен чытаць нешта толькі таму, што напісана яно па-беларуску? Колькі разоў сам я наглядаў паводзіны нашых некаторых „белавежцаў“, якія не хварэюць за чысціню, цэльнасць і прыгажосць мовы сваіх твораў, і — наадварот — як натхнёна яны і заядла працуюць, калі даводзіцца ім нешта стварыць на іншай мове, так сказаць, панскай, не мужыцкай!... Няма ў нас сапраўднай беларускай інтэлігенцыі, сказаў бы нябожчык Сяргей Дзяргай. Дыплом аўтаматычна не дае культурнасці, у ёй трэба выгадавацца. Адтуль і самаедства наша, і грошы свет нам засланілі.

Аляксандр Анташэвіч

— Як біў мяне па твары, то сінякі былі, і яму сорамна пачало рабіцца. Колькі ж раз жонка можа падаць з лесвіцы, праўда? А што ж скажаш людзям, калі жонка вучонага магістра ходзіць па горадзе з мордай фіялетавай ці зялёнай?.. То цяпер б'е па валасах, тады не відаць. І ніхто яго не зганіць. Для людзей ён — прыкладны бацька і муж, заўсёды з усмешкай на вуснах, а ў хаце зачыняе ўсё „своё“ на ключ, знікае тыднямі ў Беластоку, а кветкі ўжо толькі чужым носіць пры аказіі і без аказіі. Работу цяпер мае някепскую. Урэшце з дадаткам на непрацуючую жонку і дзіця. Але колькі гэтага дадатку, не ведаю. Браў раней ужо выхаваўчы водпуск, калі я зарабляла на цэлую сям'ю і на першую сваю пасля універсітэта гаспадарку. У горадзе цяжка знайсці працу русісту, я працавала ўжо і ў „зэроўцы“, і ў прадшколлі, шукала і ў іншых установах. Каб чалавек быў адзін, без дзіцяці, і гэтых пажыткаў, хутчэй даў бы сабе раду. І без гэтага цяжару непатрэбнай нікому сувязі, якая руйнуе псіхіку і здароўе. Бо як гэта разумець, калі муж прымушае штогод сваю жонку да скрабанкі, бо няма ў яго магчымасці гадаваць усіх дзяцей, як кажа. Перад чужымі расказвае, і перад сваімі родзічамі, якія мяне не хочуць і не хацелі ведаць, што разводзіцца са мною, што дзіця не існуе для яго... Дык чаму ж, Божа мой, не кіне зусім ён мяне? Няхай дасць перадыхнуць і свет божы ўгледзець! У такой сітуацыі найгарачэйшае каханне змяніцца ў варожую нянавісць.

Кінуць яго? Слухай, гэта не так проста. Што скажа нашая цяпер амаль двухгадовая дачушка? Куды дзявацца з гэтым, што мы ўжо нажылі? Або і гэтая кніжачка на крэдыт „ММ“? Хто яе будзе выплачваць? А зрэшты, ён і так спакою мне не дасць. Будзе сто год усім гаварыць, што з-за мяне жыццё сабе змарнаваў. Бацькам так гаварыў, мне гаворыць, і дзецям будзе закідаць, што жыццё яму знішчылі. Такі ўжо ў яго характар. А пра сябе — які ж ён добры чалавек, якога мала хто разумее, толькі ты ў гэты момант адзіная. І гэта не гульня — у гэты момант ён так думае, так адчувае, і гаворыць так пераканаўча, што і сам верыць і чалавек яму давярае. Як я давырылася — спелая жанчына — не памятаю. Быццам чмут пусціў на мяне. На цэлае жыццё...

Міра Лукша

РАСКЛАД РУХУ ПАЯЗДОЎ СА СТАНЦЫІ ГАЙНАЎКА

Прыезд	Мясцовасць	Ад'езд
6.38 8.46, 12.11ас, 13.47, 15.51ас, 17.01, 19.11, 21.28	Белавежа	3.55ас, 4.35, 6.45, 9.45, 13.45ас, 17.05, 19.24, 23.24
6.24, 19.24	Беласток	3.35, 6.50, 14.10, 21.30
6.24, 8.41, 13.41, 16.06, 19.23 23.23	Бельск-Падляшскі	3.35, 4.30, 6.50, 10.40, 14.10, 17.10, 21.30
3.38с, 21.15	Варшава	2.40, 16.10ас
0.20, 3.38ас, 6.30, 17.45, 21.15	Седльцы	2.40, 4.00, 16.10ас, 16.55, 19.28
2.35, 6.37, 9.09, 13.30, 16.40, 21.00	Семяноўка	4.35, 7.11, 9.23, 14.35, 19.28, 21.33
6.37, 9.17, 13.30	Цісоўка	4.35, 7.11, 9.23, 14.35
0.20, 3.35с, 5.25, 6.30, 7.34, 9.09, 13.30, 16.43, 17.45, 19.00, 21.15	Чаромха	2.40, 4.00, 5.37, 7.00, 9.20, 15.20, 16.10ас, 16.55, 19.28, 21.33, 22.45

а — ходзіць у суботы і нядзелі
с — скоры

шым, да пабудовы ў палове 1330 года ў Вільні — нядаўна заснаваным Гедымінам „стольцы“ — Троіцкага мужчынскага манастыра. З асаблівай ахвярнасцю і выдатнымі вынікамі гэтую дзейнасць пераняла па ёй нявестка яе, першая жонка Альгерда-Аляксандра — Марыя, дачка князя віцебскага Яраслава Васільевіча. Як можна меркаваць з крыніц, гэта якраз яна, вялікая княгіня Марыя Яраслаўна, вельмі актыўна падтрымлівала мужа ў яго намаганнях стварыць і ўмацаваць самастойную, незалежную ад Масквы, мітраполію Вялікага княства Літоўскага. Гэта яе блізкі родзіч Раман у 1354 г. быў пастаўлены мітрапалітам для Вялікага княства Літоўскага і адразу павёў „энергічную барацьбу за незалежнасць Кіева-Літоўскай мітраполіі, на якую ўвесь час кваплілся жыўшыя ў Маскве мітрапаліты“ — сцвярджае адзін з гісторыкаў праваслаўя на Беларусі. Княгіня Марыя Яраслаўна вельмі садзейнічала ўмацаванню праваслаўя, развіццю духоўнага жыцця і пашырэнню храмавага будаўніцтва ва ўсёй дзяржаве. Ідучы за яе прыкладам, княгіня Анна Глебаўна таксама стала чулай апякункай праваслаўнай царквы і актыўнай саўдзельніцай многіх пачынанняў пераемніка Рамана (памёр у 1362 г.), мітрапаліта Кіпрыяна — выдатнага царкоўнага дзеяча і палітыка. І ў той час, як муж займаўся ўмацаваннем і засяленнем Пабужжа і Панароўя, яна клапацілася пра адбудову храмаў, забеспячэнне іх неабходным царкоўным абсталяваннем, а духавенства — сродкамі для жыцця і дзейнасці. Няцяжка сабе ўявіць княгіню Анну, як вярхом на кані-інаходніку, у акружэнні баяраў-ахоўнікаў і святарнікаў, едзе даглядаць адбудову цэркваў у Дарагічыне, Бельску, Бранску, Суражы ці падаецца ў Навагрудак, дзе была сядзіба мітрапаліта Кіпрыяна і дзе яна асабіста хацела за яго парадай выбраць і заказаць іконы, багаслужэбныя кнігі ці іншыя храмавыя рэчы для паўстаючых цэркваў на Пабужжы і Панароўі.

Раптам недзе пад восень гэтае завіханне княжацкай пары пры адбудове і загаспадаранні свае зямлі-ўдзелу перапыніў адмысловы пасланец з Трок, ад самога Кейстута. Застаў Вітаўта і Анну ў Суражы — князь займаўся ўзмацненнем крэпасці і абсталяваннем порту на Нарве, княгіня цікавілася станам царквы. Кейстутаў загад сыну быў вельмі кароткі: накіраваць у Трокі некалькі харугваў самага лепшага войска. Але Вітаўта Кейстут не толькі не запрашаў разам, але нават прыгадаў, каб не спыняў сваіх заняткаў. Не было сумнення, што стары князь вырашыў адпомсціць крыжакам за іхняе нядаўняе нашэсце на Панямонне. І праз некалькі тыдняў з Вітаўтавых уладанняў падалося ў Трокі адборнае воінства.

Хоць на Пабужжы і Панароўі гэты Кейстутаў паход не выклікаў асаблівага здзіўлення ў насельніцтва і нават на Вітаўтавым двары, то ўсё ж княжацкая пара раптоўна перарвала свае дагэтуляшнія заняткі і ўсім дваром пераехала ў Горадню. Ці штосьці патаемна шапнулі пасыльныя, ці самому Вітаўту гэты Кейстутавы паход выдаўся падазроным, асабліва бацькава неахвота, каб ён прыняў у ім удзел, — на ўсялякі выпадак сын хацеў быць бліжэй бацькі. І ў прадчуваннях не памыліўся.

Мікола Гайдук

(Працяг са стар. 6)

райшоў у другую веру, то адразу прыбагацеў як бы, дзеці яго пачалі хораша апранацца і абувацца. У той веры, у якую ён перайшоў, забаронена браць у рукі стрэльбу, ён яе і не браў, бо не меў, але ў сваім агародзе бабу за гарбуз сякерaю зарубаў... А ў іншай вёсцы была жанчына, якая лічыла сябе вельмі набожнай і казала свайму суседу: „Ёзік, я ў цябе дроваў крадком набрала, але ўжо выспаведалася з гэтага“.

У сваёй мясціне мы заўсёды гаворым па-свойму, ну, па-беларуску, бо і як жа іначай (?). Зусім не тое робім у горадзе, бо горад польскі, і цяжка тут вінаваціць горад, што ў ім па-беларуску не загаворыш. Спрабуй не гавары па-польску ў нашым польскім горадзе! Пра нашу мову шчырую праўду напісалі Аляксандр Анташэвіч і Пятро Байко. Некаторым нашым дыскутантам не пашкодзіла б яшчэ раз уважліва пачытаць Анташэвіча і Байко. Яны выразна пішуць, што не ўсё ад нас, беларусаў, залежыць у гэтых нацыянальных справах, ці мы будзем цвісці, а ці толькі зелянець. Нашу мову гняце прытым ярмо вясковай мовы, значыць, нібы горшай і не так добра развітай, а таму, што за нашай мовай няма жывой традыцыі дзяржаўнай мовы (калісьці яна, праўда, была дзяржаўнаю, але калі гэта было, у Вялікае княства Літоўскае, гадоў трыста назад, дык хто гэта памятае?!).

Мы разумеем і па-польску, і па-руску, але лягчэй нам гаворыцца сваёй моваю, у якой выраслі, пагадаваліся. Гавары з сваім дзіцём па-беларуску, то і будзе яно беларусам, а калі гаворыш з ім на іншай мове, то і не дзіва, што вырасце яно іншым чалавекам. Якое выхаванне, такое і кананне...

Я ад 1919 года жыву ў Польшчы, ад таго часу тут у нас усё Польшча і Польшча. Мы, беларусы, якія не хадзілі ў беларускія школы, не ўсё разумеем у сваёй літаратурнай беларускай мове. Я толькі з „Нівы“ даведаўся, прыкладам кажучы, што такое „лесвіца“, бо мой бацька і мой дзед гаварылі на „лесвіцу“: драбіна. Я, калі б умеў гаварыць па французску, то з французам гаварыў бы яго мовай, ведаючы, што па-беларуску ён не зразумеў бы мяне.

Не можам мы камусьці забараняць гаварыць на дзяржаўнай мове, і такога закону няма. Калі б пры санацыі пісалі так, як цяпер, што хто гаворыць па-польску, той здраднік і рэнегат, то за гэта быў бы арышт і турма. Калісьці, калі не лаялі ў „Ніве“ адзін аднаго за адшчапенства, то „Ніва“ была больш папулярнай. А цяпер — хто загаворыць па-польску, то адразу трэба крывіцца на яго? Польская размова, гэта яшчэ не факт, што чалавек выракся сваёй нацыі. Некаторыя выракліся і сваёй праваслаўнае веры, але неяк ніхто не піша пра іх, што яны жывуць, ненавідзячы сваіх і сябе...

Ф. Хлябіч

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ГАЛАШЭННІ

Да заўваг, зробленых намі ў папярэднім адрэзку, трэба яшчэ дадаць, што практычна ва ўсходняй Беласточчыне, зрэшты, праўдападобна, і па ўсёй беларускай тэрыторыі, галашэннямі займаюцца выключна жанчыны; мужчыны не бяруць у іх удзелу.

Як правіла, галашэнні выступаюць у той момант, калі нябожчыка выносяць з хаты, у часе развітання з ім пад крыжам у канцы вёскі і ў час засыпання труны зямлёй.

Цяпер варта прывесці некалькі тэкстаў галашэнняў, якія дазволяць пазнаёміцца з характарам гэтага трагічнага і прыгожага віду народнай творчасці. Вось галашэнне маці над памершай дачкой з вёскі Дубіны:

Устань, моя дочанько, устань!
Я до тэбэ прышла,
А ты нэ одзываешся
Навэт одным словэчком до мэнэ!
А мы тобе такое смутнэнькe
Вэсэлечко выпраўляем!
Хатку зробілі такую нэвэсёлу.
А чом ты з намі
Нэ хотела жыті?
Чым мы тобе так надокучылі?
Прылеті до нас хоть зазулькою,
Закуй на нашой яблыньцы.
Дэ нэ пойду, тэбэ нэ найду,
По твоіх слідочках буду ходіті,
Слёзы роніті.
Все твое слідочкі і стэжочкі
Травою заростут.
Все твое кумпанкі ходят,
А тэбэ нігдэ нэма,
Мое дітятко роднэнькe,
Ты вжэ до мэнэ нэ прыдэш,
А прыдэ час, я прыду до тэбэ!

Галашэнне дачкі над памёршай маці з вёскі Лука:

Ах, мамачко залатая,
Ах, мамачко роденька,
Чом ты очкі закрыла?
Чы ты на нас злуеш?
Чы ты на нас сердуеш?
Можэ мы цебэ не дагледзілі?
Можэ мы пра цебэ не дбалі?
Ах, мамачко залатая!
На каго ты нас пакінула?
Хто нам будзе памагаці?
Хто нам будзе пасабляці?
Хто будзе ў бедзе ратаваці?
Хто будзе ў жыці кіраваці?
Ах, мамачко, мамачко!
Ніколі нас не забывай,
Ніколі нас не пакідай!
Зязюлькаю прылетай!
Мы будзем цебэ выгледаці,
Мы будзем цебэ ждаці!

Характэрная і арыгінальная рыса тэксту прыведзенага галашэння заключаецца ў тым, што складаецца ён амаль выключна з пытальных і выклічных сказаў.

Другой уласцівасцю гэтага галашэння з'яўляецца яго паэтычнасць. Праўда, з пэўнай непаслядоўнасцю, але праяўляецца ў ім імкненне да рыфмізацыі пасобных радкоў. Да такіх рыфмаваных слоў належаць наступныя: *памагаці, ратаваці, кіраваці, забывай, пакідай, прылетай, выглядаці, ждаці.* Не можам сумнявацца: гэта рыфмоўка ў ніякім выпадку не выпадковая. Наадварот, узнікла яна ў выніку свядомага імкнення жыхаркі Лукі да таго, каб яе галашэнне мела не чыста празаічную, але і паэтычную форму.

А. Баршчэўскі

Дарагое Сэрцайка, я толькі што перастаў быць студэнтам і ў верасні пачынаю працу. Якраз у верасні споўніцца два гады майго знаёмства з Эльжбетай. Наша сустрэча, як найчасцей у такіх выпадках здараецца, была зусім выпадковая. Было гэта падчас так званай імпрэзы ў доме студэнта. Неяк адразу прыйшлі мы сабе да спадобы, не мінула двух месяцаў, як наша знаёмства перайшло ў даволі блізкую форму адносін. Потым аказалася, што нашы характары вельмі падобныя, а ў сферы эротыкі таксама мы адчувалі сатысфакцыю ў так званай „праверцы сіл". Думаю, што не памылюся, калі скажу, што нарадзілася ў нас каханне. Мы пачалі думаць пра вяселле. Эльжбета пазнаёміла мяне са сваімі бацькамі на вёсцы і я пачаў усё часцей бываць у яе на кватэры. Я не сказаў, што Эля не жыла ў інтэрнаце, а карысталася гасцінай старэйшай на некалькі гадоў сваячкі, якая мела ўласную хату. Гэтая сваячка (буду яе зваць Галяй) была ўжо замужам, але, як часта цяпер бывае, муж кінуў яе. Падчас гэтых маіх візітаў, калі я часта аставаўся начаваць, я добра пазнаёміўся з Галяй. Яна была даволі прыгожая, але перш за ўсё захапляла мяне сваімі інтэлектуальнымі гарызонтамі. На дыскусіях праходзілі ў нас доўгія гадзіны. З часам я заўважыў, што Галя стала мне не менш блізкай, чым Эля. Эля спачатку крыўдавала, а Галя адплаціла мне падобным пачуццём. Быў час, калі справа выглядала так кепска, што я думаў парваць з усім. Аднак з часам усё неяк упарадкавалася і мы сустракаемся надалей ўтраіх. Эля ўжо з гэтым годзіцца і нават перастала гаварыць пра наш шлюб. Неразвязанай астаецца толькі справа эратычных зносін. Аказалася, што Галя таксама патрабуе мужчыны, ды і я неяк не мог стрымацца, каб не пераступіць той мяжы. У далейшым я жыву з Эляй. Усё выглядае нібіта добра. Дзяўчаты не маюць засцярог: я, як дагэтуль, вывязваюся з абавязку, хаця бывае нялёгка.

Ведаю аднак, што ўсё гэта часовае. І гэта мучыць мяне найбольш. Тым болей, што ў верасні пачынаю працу ў Беластоку і Галя запрапанавала мне жыць у яе вялікай трохпакаёвай кватэры.

Дарагое Сэрцайка, ведаю, што свет перажывае сексуальную рэвалюцыю. Давялося чуць сёетое і пра групавы секс, але ўва мне сядзяць усё яшчэ нейкія супраціўленні адносна і самой ідэі і тэхнікі.

Сэрцайка, што рабіць?

Алік

Ой, Алік, Алік! Забыўся ты, брат, што жывеш у засценку і ўсё, што моднае на Захадзе, даходзіць да нас, на Беласточчыну, намнога пазней. Групавы секс ужо там не навіна (наадварот — у моду ізноў увайшла рамантыка), а мы тут усяго яшчэ марым пра яго! Не цэніцца ўжо падыход да сексу як да нейкай чыста тэхнічнай справы, наадварот — яго сентыментальная афарбоўка дадае сёння бляску палавым зносінам (нават тады, калі хлопчык кахае хлопчыка!).

Добра, што з табой яшчэ не так кепска. У параўнанні з заходнімі ўзорамі — што значыць твой дробны скок убок?! Чаго ж тады перажываць? Думаю, што пры нашым прымітывізме з часам усё і ў цябе выраўняецца, прыйдзе ў норму і ты застанешся з адной дзяўчынай, якой будзе, думаецца мне, Галя. У яе ж кватэра ў Беластоку, ды яшчэ не абы-якая, а трохпакаёвая!

Сэрцайка

БАБКА З МАННЫ

На адну шклянку манны трэба ўзяць бутэльку кефіру, 2 сталовыя лыжкі цукру, 1 яйка, паўлыжачкі соды, паўшклянкі смятаны (ці масла), соль.

Манну размяшаць з кефірам, дадаць соль, яйка і цукар і, добра перамяшаўшы, паставіць на дзве гадзіны, каб набрыняла. Пасля ўсыпаць соду, перамяшаць і выліць на змазаную тлушчам гарачую патэльню абэ ў формачку і запячы ў духоўцы. Калі бабка будзе гатовая, паліць яе смятанай ці растопленым маслам.

СЫРНІКІ, ЗАПЯКАНЫЯ СА СМЯТАНАЙ

На паўкілаграма тварагу трэба ўзяць паўшклянкі мукі, 1 яйка, 2 сталовыя лыжкі цукру, 2 сталовыя лыжкі масла, паўшклянкі смятаны, соль.

Тварог перацерці, дадаць яйка, цукар, соль, муку, і ўсё добра перамяшаць. З падрыхтаванай масы рабіць аладкі і смажыць іх з аднаго боку. Пасярэдзіне кожнага рабіць ямку і наліваць туды крыху смятаны. Сырнікі запячы ў духоўцы, а перад падачай на стол паліць смятанай.

СЫРНЫЯ БАТОНЧЫКІ

На паўкілаграма тварагу трэба ўзяць 1 шклянку мукі, 1 яйка, 2 сталовыя лыжкі смятаны, 1 сталовую лыжку цукру, палавіну чайнай лыжачкі соды, 2 сталовыя лыжкі цукровай пудры, тлушч, соль.

Тварог добра расцерці, дадаць муку, яйка, смятану, цукар, соду і перамяшаць усё так, каб не было грудак. З гэтай масы рабіць тонкія валікі і нарэзваць іх даўжынёю 8–10 см, пасля чаго смажыць іх у вялікай колькасці тлушчу, як фрыткі. Гатовыя батончыкі пасыпаць цукровай пудрай.

Асобна можна падаць нейкі кісель.

Гаспадыня

КАЛІ БУДЗЕ ВІДНЕЙ?

Сяляне Белкаў, што ў гміне Нарва, ужо мінулым летам стараліся, каб як-небудзь адрамантаваць вулічнае асвятленне ў іхняй вёсцы. Не даходзілі іх словы да электраманцёраў у Нарве, ім ніколі не было на гэта часу.

Радны закранаў гэтую справу на сесіі Гміннай рады ў Нарве. Управа гміны звярнулася пісьмова ў Раённае электраэнергетычнае прадпрыемства ў Бельску-Падляшскім, каб усё ж яно як-небудзь наладзіла тое асвятленне ў вёсцы Белкі.

Аднак гэтыя ўсе прамовы і пісьмы адбіваліся ад мазгоў адпаведных людзей, быццам гарох ад сцяны. Асвятлення як не было, так і няма па сённяшні дзень, і вёска патанае ў цемры.

Лета канчаецца. Зараз настане восень і будуць кароткія дні і цёмныя вечары.

Гэта адрасуецца непасрэдна электраманцёрам у Нарве. Варта, каб

(Працяг на стар. 11)

— 86 —

Перасяліцца — пакража.
Пераход — жыццё без турбот.
Перац — непаразуменні; малоць — благі настрой.
Перашкаджаць — умяшанне ў чужыя справы.
Пераязджаць з аднаго месца жыхарства ў другое — турботы і сумятня.
Пергамент — неспадзяваная спадчына.
Пер'е — неспакой, трывога.
Перламутр (перлавая маса) — табе пагражае небяспека.
Персікі (бжасквіні) есці — ўз'яднанне з каханай асобай; рваць з дрэва — моцнае маёмаснае палажэнне.
Песні спяваць — радасць; чуць — вяселле.
Печ — неспадзяваная заможнасць; гарачая — удача; халодная — табе шмат чаго не хапае; будаваць — прыемная старасць; паліць у ёй — спакойнае сямейнае жыццё.
Печыва — свежае — благія часы праміну́ць; есці — запрашэнне ў гасціну; купляць — даход, карысць.
Пёры — гонар, пашана; чорныя — жалоба; прыбірацца ў пер'і — далёкае падарожжа; белыя — ачысціш сваю рэпутацыю; дзерці — выйгрыш; плюмаж (карона з пер'я) — зазнайства, напышлівасць.
Піва — яснае — ліст; цёмнае — добрыя даходы; мутнае — турботы, засмучанне; разліць — прыкрасць; салодкае — выйгрыш.
Піла — ўдача ў справах; пілаваць — ажыццяўленне пажаданняў.
Пілот — прыемная перамена лёсу.
Пільнаваць — турботы і клопаты.
Піраміда — дастатак.
Пісаць — навіны, добрыя інтарэсы; прыгожа — цябе пахваляць; брыдка — засмучанні.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

У канцы чэрвеня бягучага года генеральны сакратар ААН Перэс дэ Куэльяр наведаў БССР, сустрэўся з уладамі Рэспублікі.

Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка — член Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка — адзін з заснавальнікаў ААН. Гэтакае права ёй было дадзена за вялікія заслугі ў барацьбе супраць нямецкага акупанта і за ўклад у перамогу над фашызмам.

Беларусь моцна пацярпела ў час апошняй вайны. Яна панесла самыя вялікія ахвяры ў людзях. Кожны чацвёрты беларус загінуў у час вайны і акупацыі. Цяпер голас Беларусі чуецца на гэтым самым высокім міжнародным форуме, якім з'яўляецца ААН.

МЫ, НАРОДЫ АБ'ЯДНАНЫХ НАЦЫЙ...

Так пачынаецца Дэкларацыя і Статут Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, падпісаны дзяржавамі-заснавальніцамі ААН 26 чэрвеня 1945 г. у Сан-Францыска. БССР ратыфікавала Статут ААН 30 жніўня 1945 г.

У Статуце ААН замацаваны справядлівыя і прагрэсіўныя прынцыпы міжнароднага ладу і супрацоўніцтва.

Галоўныя органы ААН: Генеральная Асамблея, Савет Бяспекі, Эканамічны савет, Сацыяльны савет, Савет па апецы, Міжнародны трыбунал і Сакратарыят.

З ААН цесна супрацоўнічае 12 спецыялізаваных устаноў, напр. МАП, ЮНЕСКО, ЮНІЦЭФ, ФАО. Афіцыйныя мовы ААН — англійская, іспанская, кітайская, руская, французская.

Над загалоўкам вы бачыце эмблему — сімвал Арганізацыі Аб'яднаных Нацый — зямны шар з контурамі ўсіх кантынентаў, акружаны хлебнымі каласамі. Гэта глыбока туманітарная эмблема.

Растлумачце думку-ідэю, якую гэты сімвал увасабляе.

СЯБРЫ „ВЯСЁЛКІ" І „ЗОРКІ"

Калі сёлетняй вясною ў беларускім Мінску праходзіла свята кніжкі і юбілей часопіса „Вясёлка", усіх рэдактараў дзіцячых часопісаў, якія прыехалі на тое свята, запрасілі да сябе найбліжэйшыя сябры „Вясёлкі" — дзеці з Палаца піянераў Маскоўскага раёна горада Мінска. Яны — найбліжэйшыя суседзі рэдакцыі і першыя яе сябры і памочнікі.

А паказаць у дзяцей было што.

Спачатку нас павялі паказваць свой палац. Ёсць тут багатая бібліятэка, працуе лялькавы тэатр, а апрача таго цэлы шэраг розных майстэрняў і секцый.

У працоўні авіямадэляў мы засталі двух хлапчукоў гадоў васьмі, якія старанна, заўзята майстравалі — клеілі лёгкія, як пярынкі, крылы сваіх мадэляў самалётаў. Рабілі гэта так сур'ёзна, так спраўна, як сапраўдныя канструктары.

Секцыя мяккай цацкі — гэта месца, дзе дзяўчаткі шыюць плюшавых і футраных коцікаў, зайцаў, вожыкаў, а апрача таго — розныя лялькі, вырабляюць дыванікі, а ў працоўнях рукадзелля — шыюць, вяжуць, вышываюць, ткуць і чаго яшчэ толькі не робяць! Са сваімі цацкамі дзяўчаткі ўдзельнічаюць у рознага тыпу выстаўках і спаборніцтвах, а потым робяць з гэтых дзіцячых скарбаў падарункі для дзіцячых бальніц і дзіцячых дамоў. І ўсім дзецям гэтыя цацкі прыносяць радасць. Нам, рэдактарам, дзяўчаткі ўручылі таксама свае падарункі. „Зорка" атрымала элегантнага ката ў чырвоных ботах і капелюшы, з заліхвацкім вусікам і шыкоўным хвастом. Хлопцы ж тут больш захапляюцца вырабам механічных цацак, такіх, каб самі ездзілі, трубілі, гралі, а калі ўжо мішкі ці малпкі, дык каб танцавалі. Такі ўжо хлапечы розум — абавязкова, каб з тэхнікай.

Працуе, таксама, пры Палацы піянераў вельмі вялікі колькасна і багаты якасна беларускі фальклорны калектыў. Ён выступіў перад запрошанымі гасцямі, ды так цудоўна, так дасканала, што ўсе мы былі ў захапленні. Колькі яны, тыя дзеці, ведаюць цікавых беларускіх песень! А колькі танцаў! І кожны нумар у новым цікавым народным адзенні.

Дзеці з Палаца піянераў цікавіліся жыццём дзяцей у Польшчы, хацелі пазнаёміцца і пасябраваць з чытачамі „Зоркі". А на развітанне нашай сустрэчы танцоры з калектыву зрабілі супольны памятны здымак з рэдактарам „Зоркі".

Яніна Чэрнякевіч

КРЫНІЦА

У сасновым лесе
З-пад кары, ігліцы
Булькае, іскрыцца
Чыстая крыніца.
Хочацца напіцца —
Побач упадзеш,
Чыстую вадзіцу,
Быццам з мёдам, п'еш.

РОДНЫ ЛЕС

Мае думы калыша лес
Ціхай гамонкай галін,
Незлічоных багаццяў крэз,
Я ў палоне шчаслівых хвілін.
Тваіх дрэваў сок — мая кроў,
Шолах траў тваіх — калыханка.
Песціць вочы чародкі грыбоў,
І суніцы — як слёзы заранкі...

Сяргей Чыгрын
БССР, Слонім

ЛЯЦІ, МОЙ ШАР

Мой шар блакітны,
Друг крылатых мар.
Увысь ляці —
Стань бачны ўсім
здаля.

Увысь ляці —
І ўбачыш сам з-пад
хмар,
Якая ў нас цудоўная
зямля.

Ляці на Месяц
І пра нас там раскажы.
Ляці да Сонца
І вяртайся, не кружы.
А недзе затрымаешся
падчас

Я за табой
Чырвоны шар пашлю.
Ты ж не крыўдуй,
Што меў яго
ў запас, —

Я гэты колер,
Як і твой, люблю.
Ляці да Марса, шар,
Імклівa, не прыстань:
Флажок мой данясі.
Зямною кветкай стань.

Нінакан Джундубаева,
Кіргізія

Уладзімір Дубоўка

КАЗКА ПРА ЗАЧАРАВАНУЮ ЛІЛІЮ

(Заканчэнне з папярэдняга нумара)

З усёй пабегла сілы
да возера дзяўчына.
Сяброў гукае мілых,
сяброў сваіх адзіных.

Плывуць і гусі статкам,
і лебедзі за імі.
А птушкі, нібы ў ладкі,
б'юць крыламі сваімі.

І кветкі пахнулі
да Лілі ўсе пялёсткі,
калі пазналі-ўчулі
пра лёс дзяўчынін жорсткі.

— Чаго там думаць доўга?
Ідзі да нас, на хвалі!
Не можа быць такога,
каб мы не ўратавалі —

Яна гарлач узняўшы
над галавой сваёю,
пайшла ў ваду бясстрашна
звычайнаю хадою.

А Ягавіца злая,
ліхая Драцяніца
ніяк не дачакаюць
азёрнае вадзіцы.

Пабеглі колькі духу,
зірнулі: Ліля ў хвалях!
Як іх схапіла скруха —
ледзь-ледзь не паўміралі.

А лебедзі і гусі
сваім махнулі крыллем.

(Працяг на стар. 10)

КАЗКА ПРА ЗАЧАРАВАНУЮ ЛІЛЮ

(Працяг са стар. 9)

Зачараваўшы, мусіць,
зрабілі кветкай Лілю.

Пялёсткі залатыя,
гарлачык на галоўцы.
Вада іх знізу мые,
а зверху грэе сонца.

Шырокімі лістамі
адразу рукі сталі,
ў адно імгненне хвалі
і гнуткі стан схавалі.

Заякаталі ведзьмы
ад нястрымнай злосці
і скочылі абедзве
ўздагон за прыгажосцю.

Паспела Ягавіца
за ножку учапіцца.
Так і плыве за ёю,
як корань, пад вадою.

Пры ёй дачка ліхая
хавае кудлы ў твані.
І тая і другая
змяніліся дазвання.

Ні сонца ім не свеціць,
ні ветрык ім не вее.
Ніхто на цэлым свеце
тых ведзьмаў не жалее.

І Ліля з той часіны
красуе ў нашых водах.
Чароўная квяціна
цвіце на ўсіх азёрах.

Імён багата мае:
збаночкі, плывуночкі.
І глечыкам, бывае,
ў якім завуць куточку.

Але завуць заўсёды
там Ліляй Залатою,
дзе ад ліхой нягоды
прабегла над вадою.

Прыйдзі калі на золку
да завадзі азёрнай,
пабачыш, як на волкай
прасторы дзіўна-зорнай

пачнуць з'яўляцца кветкі,
ўзнімаць галоўкі вышай,
ды як лягуткі ветрык
цалуе іх, калыша.

Пачуеш там і песню
зачараванай Лілі,
якую на прадвесні
мы слухаць так любілі:

„Жоўта лілея,
залатое лісце...
Не пытайся, дзе я,
кім была калісьці.

Не давайся крыўдзе
і не крыўдзі сірых,
бо адплата прыйдзе,
як для ведзьмаў хіжых.

Залаты гарлачык,
зеляное лісце...
Ліля больш не плача,
як даўней, калісьці.

Хоць плывуць пад ёю
ягаўкі абедзве,
але ж ёсць затое
добрыя суседзі...“

ДЗЯВОЧЫ КВАРТЭТ

Дзяўчаткі гэтыя — школьніцы. Вучацца ў школе ў Чаромсе. Любяць спяваць. А гэта найлепш выходзіць у калектыве. Чаромхаўскі клуб культуры „Калеяж“ ахвотна прыгарнуў дзяўчат пад сваю апеку. Кіруе гэтым дзявочым калектывам вядомы музыкант Віктар Леанкевіч.

Верым, што дзявочы квартэт з Чаромхі паявіцца ў бліжэйшым конкурсе беларускай песні для школьнікаў і тады мы зможам іх паслухаць. Ведаючы, як спявучая Чаромха, думаем, што гэты школьны калектыў будзе верна прадаўжаць традыцыю.

(вв)

Фота Тамары Кердалевіч

Злева: Эва Курыла, Малгажата Грыцук, Іанна Кердалевіч, Анна Зінкоў.

Вясёлы куточак

Дачка пытаецца:
— Мама, крапіва кусаецца?
— Кусаецца.
— Дык чаму яна не брэша?

* * *

Бабуля:
— Саша, схадзі ў магазін. Ды хутка: адна нага тут, другая — там!
Саша:
— Добра, схаджу.
Бабуля:
— Ты чаму абуў чаравік толькі на адну нагу?
Саша:
— Навошта абуваць другую, калі яна будзе тут?

Толькі для дзяўчат

ЯК БЫЦЬ ПРЫГОЖАЙ?

Дзяўчынкі, хачу вас абрадаваць: сёлета вяснушкі вельмі-вельмі... модныя. І многія модніцы нават зайздросцяць вам! Па-другое, вяснушкі можна трошкі „прыглушыць“. Чым? Лімонным сокам, кашкай з нацёртай бульбы, хрэну, рэдзькі. Ёсць і спецыяльныя крэмы: „Вясновы“, „Метамарфоза“, „Малачай“.

І трэцяе, самае галоўнае. Часцей усміхайцеся! Усміхнуліся? Цяпер паглядзіце ў люстэрка. Праўда, на вас глядзіць мілая, сімпатычная дзяўчынка?

Многія падлеткі скардзяцца на тое, што ніяк не могуць зрабіць модную прычоску: у аднаго валасы зусім тоненькія, непаслухмяныя, у другога занадта тлустыя, у трэцяга...

Трэба ўмець дагледзець іх. Раніцай і ўвечары абавязкова 5-10 хвілін расчэсвайце валасы, ад макаўкі да ілба, вушэй, па крузе. Гэта своеасаблівы масаж.

Мыць іх трэба пенай з дзіцячага мыла і не часцей аднаго раза ў тыдзень і спаласкаць кіпячонай вадой або рамонкавым настоем.

А каб былі валасы пышнымі і густымі, перад мыццём трэба зрабіць вось што: вазьміце адзін жаўток, узбіце яго і дабаўце туды лыжку рыцыны. Расчоскай аддзяляйце пасмачку за пасмачкай і змазвайце гэтай сумессю скуру. Потым хутка завяжыце галаву пластыкавай хусцінкай, газетай і зверху яшчэ цёплым шалікам. Праз дзве гадзіны памыйце валасы.

Улетку — болей гародніны, садавіны, сокаў, многа рухайцеся, кожную свабодную хвілінку старайцеся праводзіць на свежым паветры, на сонейку. Гэта дапаможа пазбавіцца і такога распаўсюджанага ў падлеткаў захворвання як вугры. Многа непрыемных хвілін бывае з-за іх, праўда? Але правільны догляд за скурай твару, рэжым харчавання дазволіць вам развітацца з гэтай „бядой“.

Лепш за ўсё ўмывацца з дапамогай туалетнага мыла і губкі 2-3 разы ў тыдзень. А калі вы прывыклі кожны дзень мыцца з мылам, трэба перад умываннем нанесці на твар на 5-10 хвілін кефіру ці кіслага малака.

Значыць, запомнім: галоўнае лякарства пры вугровым сыпу — чысціня скуры. Можна ўжываць для ачысткі твару саліцылавы ці борны спірт, настойку календулы.

Калі ёсць магчымасць, усё ж звярніцеся да ўрача-касметолага, можа трэба правесці больш складанае лячэнне.

І яшчэ некалькі слоў пра касметыку дэкаратыўную, так званы макіяж. Не спяшайцеся састарэцца, дзяўчынкі. Так-так, ранняе ўжыванне касметыкі — першы крок да маршчынак. Не хочаца цяпер пра гэта і думаць, так? Але ж паверце вопыту ўрача. Вы не дазваляеце скуры нармальна дыхаць: пад тоўстым слоем пудры, памады, яна проста захворвае.

Лёгка рухайцеся, будзьце заўсёды акуратнымі, вясёлымі, будзьце здаровымі!

С. М. Юшко
урач-касметолаг

ПАЗНАВАЦЬ ПА ЛАПКАХ

На свеце жыве каля 10.000 відаў птушак. У нас можам убачыць 350, а гнездзяцца каля нас толькі 200. Птушак пазнаем па іх спеве, а таксама па іх лёце і па пер'і. Але пер'е птушак бывае рознае на той самай птушцы, змяняе свой выгляд зімой і летам, інакш выглядае птушка, а інакш птушаня. Нават сярод тых самых птушак інакш выглядаюць самцы, а зусім непадобныя бываюць да іх самкі.

Характэрным распазнавальным знакам могуць быць у птушак лапы. Прадстаўляем вам некалькі птушыных лапак розных птушак.

Вось яны:
1. алька
2. гусь
3. чайка
4. перапёлка
5. ластаўка
6. сава
7. зімародак
8. фазан
9. каня.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

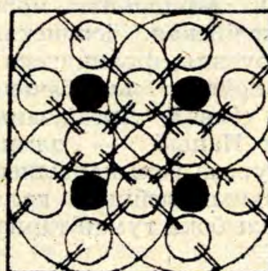

Упішыце ў маленькія кружочкі лікі ад аднаго да дванаццаці такім спосабам, каб сума чатырох лікаў у вялікіх кругах склала лік трынаццаць

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 21 VIII — 9.00 Teleferie najmłodszych: Lato z piosenką. 9.30 Kino Teleferii: „Kacperek", „Jaruś, Mruczuś". 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Eksperyment Ewy" — czech. film fab. 11.40 Magazyn domatora. 16.55 Pr. dnia. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.40 Rzemieślnicy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor rządowy. 19.30. DT. 20.00 XXIV Międzynarodowy Festiwal Piosenki Sopot — 87. 21.45 Żniwa — 87. 22.05 XXIV Międzynarodowy Festiwal Piosenki - Sopot 87. 22.50 DT. 23.10 Dekada zniszczenia — „Poszukiwanie kidnaperów" — serial węg. 0.05 Piosenka na dobranoc.

Sobota 22 VIII — 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Dla młodych widzów: „Timur i inni". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.30 Salon Poezji Użytkowej — wid. rozrywkowe. 11.50 Bariery. 12.20 Tel. Koncert Życzeń — dla honorowych krwiodawców. 12.50 Na ziemi i w powietrzu. 13.20 Wędrówki dalekie i bliskie. 14.40 Antologia dramatu powszechnego. 16.40 Kram. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Dużego Lotka. 17.35 Studio Sport. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. „Letnisko". 19.20 Magnes. 19.3. DT. 20.00 XXIV Międzynarodowy Festiwal Piosenki — Sopot 87. 21.40 Czas — magazyn pub. 22.10 XXIV Międzynarodowy Festiwal Piosenki Sopot - 87. 23.35 DT.

Niedziela 23 VIII — 7.10 TTR — s. II — Zajęcia wakacyjne — Zdrowe kury. 7.30 — s. IV — Zajęcia wakacyjne. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień — magazyn. 9.00 Kino Teleferii: „O czym szumią wierzby", „Niebieskie lato". 10.25 Pr. dnia. 10.30 DT. 10.35 „Serce smoka" — serial franc. 11.25 Tel. film dok.: „Spotkanie z Turcją". 11.45 7 anten. 12.30 Kraj za miastem. 13.00 Wszystko albo nic (1). 13.30 Tel. Koncert Życzeń. 14.15 Wszystko albo nic. 14.45 W rytmie disco — (4) — serial brazyl. 16.10 Wszystko albo nic (3). 17.15 Teleexpress. 17.30 Igraszki z morzem — pr. publ. 18.20 Antena. 19.00. Wieczorynka. 19.30 DT. 20.00 „Blisko, coraz bliżej" — serial TP. 21.15 Pegaz. 21.55 Klub Międzynar. 22.25 Loża. 22.40 Sportowa niedziela. 23.10 DT. 23.19 Piosenka na dobranoc.

Poniedziałek 24 VIII — 16.55 Pr. dnia. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon — cz. 1. 19.05 Echa stadionów. 19.30 DT. 20.00 Teatr tel. na świecie: „Otello" — W. Szekspir (1). 21.45 Żniwa - 87. 21.55 Rozmowa na telefon (2). 22.25 Horyzont — 2000. 22.40 DT. 23.00 Piosenka na dobranoc.

Wtorek 25 VIII — 10.10 Film dla II zmiany: „Pod wiatr" (9), „Kiedy królowie idą do boju". 16.35 Pr dnia. 16.40 Tel. Informator Wydawniczy. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.50 Dobranoc. 19.00 Spory — pr. publ 19.30 DT. 20.00 „Pod wiatr" (8), „Kiedy królowie idą do boju" — serial austral. 22.50 Konferencja Prasowa Rzecznika Rządu. 21.05 Tel. film dok.: Warszawskie Towarzystwo Cyklistów" (1). 21.30 W cieniu lata: „Gdzie są żurawie": 21.50 Polityka, politycy — Raul Alfonsin (sylwetka prezydenta Argentyny). 22.20 Spór o ideał Polaka — pr. publ. 22.40 DT.

Środa 26 VIII — 9.00 Teleferie „Krąg" — magazyn harcerzy. 9.35 Kino Teleferii: „Legendy świata" (8), „Ojciec Gonzalo de Betanos" — serial kanad. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Romans z intruzem" — pol. film fab. 16.45 Pr. dnia. 16.50 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.40 Samo zdrowie. 18.50 Dobranoc. 19.00 Trybuna Sejmowa. 19.30 DT. 20.00 „Romans z intruzem" — pol. film fab. 21.30 Żniwa 87. 21.40 Zawsze po 21-szej. 22.20 W cieniu lata Rabka — raj dla dzieci? 22.40 DT.

Czwartek 27 VIII — 9.00 Kino Teleferii: „Agnieszka" — pol. film fab. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ślady wilczych zębów" — film fab. prod. polsko-czechosł. 10.10 Rolniczy film oświatowy. 16.30 Pr. dnia. 16.35 Poligon. 17.00 Wakacje. 17.15 Teleexpress. 17.30 Wakacje. 18.50 Dobranoc. 19.00 Telespotkania. 19.30 DT. 20.00 „Ślady wilczych zębów" — film fab. prod. polsko-czechosł. 21.40 Teraz — tyg. gospodarczy. 22.10 Tel. film dok.: „Odbicia w szkle". 22.35 Los. Loterii Pieniężnej. 22.40 DT.

Bielsk Podl. Sprzedawca kapeluszy — fr. 24—26. Konopielka — pol. 27—28. Ja cię trzymam, ty mnie trzymasz za bródkę — fr. 29—30.
Czeremcha Żurawie wracają do gniazd — chińsk. 26. Zielone kasztany — pol. 29—30.
Czyże Legenda o Paulu i Pauli — NRD 26—30.
Hajnówka Zagadka nieśmiertelności — ang. 24—26. Yesterday — pol. 27—29. Butch Casidy i Sundance Kidd — USA 30.
Michałowo Głupcy z kosmosu — ang. 25—27. Kochankowie mojej mamy — pol. 28—30.
Mielnik Saint Jack — USA 25—26. Lata XX-te, lata XXX-te — pol. 27. Ślepy pelikan — radz. 28—30.
Milejczyce Sęp — węg. Zostańmy razem — węg 26—30.
Nurzec Zwariowana rodzina — węg 26.
Orla W niewoli u Wikingów — radz. Przeklęte oko proroka — pol. 26—30.

(Працяг са стар. 8)

КАЛІ БУДЗЕ ВІДНЕЙ?

электраэнергетычнае прадпрыемства ў Бельску-Падляшскім дапільнавала сваіх працаўнікоў і памятала, за што ім кожны месяц выплачвае грошы, а адказной асобе моцна стукнула пустым мяшком па галаве, можа гэтым выгнала б адтуль пустыя думкі. Сялянам вёскі Белкі тады было б відней на вуліцы.

Імя і прозвішча хачу, каб рэдакцыя „Нівы" захавала для свайго ведама. Бо калі манцёры з Нарвы даведаюцца, хто гэта напісаў, тады напэўна часта будзе цёмна яму ў хаце. Так яны патрапяць зрабіць! Прашу вас вельмі: апублікуйце маю нататку хутчэй, то можа на восень паладзяць асвятленне...

Белкавец

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	23	10	**Апалінара, Філіпа**	**Лаўрэнція, Рамана**	5.31-19.45	21.04-9.50
панядзелак	24	11	Ежы, Бартламея	Фёдара, Сасанны	5.33-19.43	21.15-11.06
аўторак	25	12	Людвіка, Луізы	Фоція, Аляксандра	5.35-19.40	21.29-12.23
серада	26	13	Мар'і, Зефірыны	Ірынея, Максіма	5.36-19.38	21.46-13.39
чацвер	27	14	Юзафа, Монікі	Феадосія, Міхея	5.38-19.36	22.09-14.53
пятніца	28	15	Аўгусціна, Патрыцыі	*Успенне Пр. Баг.*	5.40-19.34	22.42-16.03
субота	29	16	Яна, Сабіны	Дзяміда, Якіма	5.41-19.32	23.28-17.03

ГАДАВІНЫ

180 год таму назад

25.08.1807 г. памёр Францішак Князьнін (нар. 4.10.1750 г. у Віцебску) — польскі паэт і драматург эпохі сентыменталізму, на яго словы оперы „Цыганы" напісаў музыку Міхал Агінскі (ставілася ў 1786 г. у Слоніме), у творах славіў край свайго дзяцінства, цікавіўся беларускім фальклорам і выкарыстоўваў у сваёй творчасці.

70 год таму назад

23.8.1917 г. нар. беларускі паэт Пімен Панчанка, друкуецца з 1934 г., першая кніжка вершаў „Упэўненасць" (1938), паэмы: „Беластоцкія вітрыны" (1940), „Маладосць у паходзе" (1946), „Партызанская песня" (1957) і інш., палымяны абаронца і прапагандыст беларускай мовы.

65 год таму назад

27.8.1922 г. нар. беларускі драматург Алесь Махнач, друкуецца з 1949 г., першая значная п'еса „Да пары збан воду носіць" (1963), найбольш вядомыя: „Дзеці крэпасці" (1973), „Не кажы: мая хата з краю..." (1980), „Няхай красуе жыццё" (1982) і інш.

55 год таму назад

25.8.1932 г. нар. у вёсцы Крушынянах на Беласточчыне беларускі савецкі паэт Пятрусь Макаль, друкавацца пачаў у 1949 г., першая кніга вершаў „Першы след" (1955), выдаў шэраг зборнікаў лірыкі, а таксама п'есы для дзяцей і моладзі „За лясамі дрымучымі" (1959), „На ўсіх адна бяда" (1974) і інш.

50 год таму назад

28.8.1937 г. нар. беларускі пісьменнік Эдуард Ярашэвіч, друкуецца з 1956 г., першая кніга прозы „Прызнанне" (1969), аповесці „Практыка ў Вербічах" (1975), „Белыя лугі", (1978), і інш. Актыўны прадстаўнік новай хвалі ў беларускай прозе.

(Працяг са стар. 1)

„СУПОН"

гаў паводле нормаў ГОСТ, альбо іншую пажарную арматуру. Сёння дырэкцыя хоча дабіцца дазволу на пастаўкі сваіх выробаў на рынак СССР. Свае прапановы аб экспарце вырабаў „Супон" накіраваў гандлёваму аташэ ў пасольства СССР у Варшаве.

Гэтай справе будзе прысвечана ўсепольская Ярмарка супрацьпажарнага і прафілактычнага абсталявання, якая адбудзецца 17-20 верасня б.г. у Беластоку і на якую ад імя арганізатараў „Супон" запрашае прадстаўнікоў шматлікіх пажарных установаў і прадпрыемстваў з СССР.

Міхась Хмялеўскі

(Працяг са стар. 5)

БЕЛАРУСІКІ

Studia z Dziejów ZSRR i Europy Srodkowej t. 21: 1985, s. 99—120.

Wodzicki Mieczysław, Na ostatnim kilometrze. Gazeciąg Kobryń — Brześć. Korespondencja z ZSRR. *Trybuna Ludu* 1985, nr 251, s. 6, il.

Wolak Ryszard, Współpraca wyznaczona przyjaźnią. Lublin — Brześć. *Trybuna Ludu* 1985, nr 243, s. 3.

Р.С.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Расклад руху аўтобусаў з Гайнаўкі ● Крынічныя памірае ● На вяселлі ўнука Дзядзькі Кваса ● Вярнуць Шагала Беларусі? ● У „Адгалосках" Бутайла, Сідаровіч, Аўрора ● На мяжы ● Беларускае таварыства распаснае паўднёвае Падляшша ● Не развальвай таго, чаго ты не будаваў! ● Беларускі рок ● Шляхам гадоў ● „Зорка" ● Фальклор ● Беларуская кухня ● Сэрцайка ● Соннік ● Гумар

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

819. А. Клімовіч — „Ніва" — 98 зл.
820. Пётр Капчык — „Ніва" — 147 зл.
821. Адам Цясноўскі — „Ніва" — 196 зл.
822. Іван Максымюк — „Ніва" — 686 зл.
823. Віталій Кісель — Гайнаўка — 1200 зл.
824. Уладзімір Васілюк — Гайнаўка — 1200 зл.
825. Аляксей Чэрнякевіч — Гайнаўка — 1200 зл.
826. 32 вучняў I A класа Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску Падляшскім — 6612 зл.
827. Самакіраванне жыхароў вёскі Кнаразы — 15000 зл.
828. Зінаіда Філіновіч — Гайнаўка — 1200 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka, ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчута (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł: rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"·
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul Towarowa 23 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież

Zam. 1253/87 r. Nakład 3.400 egz. W-3

З народных песень

ТАМ КАЛЯ МЛЫНА

Там каля млына
Цвіла каліна.
Дзе ж тая дзяўчына,
Што мяне любіла?

Не так любіла,
Як жалавала,
Купіла коніка —
Падаравала.

А той конічак,
Быстрыя ногі,
Вёз мяне да мілай,
Зблудзіў з дарогі.

Ані сцяжынкі,
Ані дарожкі,
Паедзем, коніку,
Аж да варожкі.

— З кім мая міла
Ручанькі звяжа,
З кім мая мілая
Спатанькі ляжа?

— Ой, ляжа, ляжа
Сама з сабою,
Белыя ручанькі
Пад галавою.

ДЫК ЧАГО Ж ЯШЧЭ ТРЭБА?

— І калі ж ты, Кастусь, яе нап'ешся? — лаяла жонка мужа, які зноў стаяў перад ёю, ледзве трымаючыся на нагах.

— А вось жа сёння і напіўся, — прамармытаў той.

САЛАВЕЙ

— Што гэта за птушка ў тых карчах, Пятро?

— Салавейка, мабыць. Табе падабаецца?

— Ды падабаецца. Але мне ўсё адно хочацца прагнаць яе адсюль.

— Адбяры ў яе цаглiну, Пятро! — пачулася раптам з карчоў. — Бо такою і забіць можна! А мы ж з табою так не дамаўляліся.

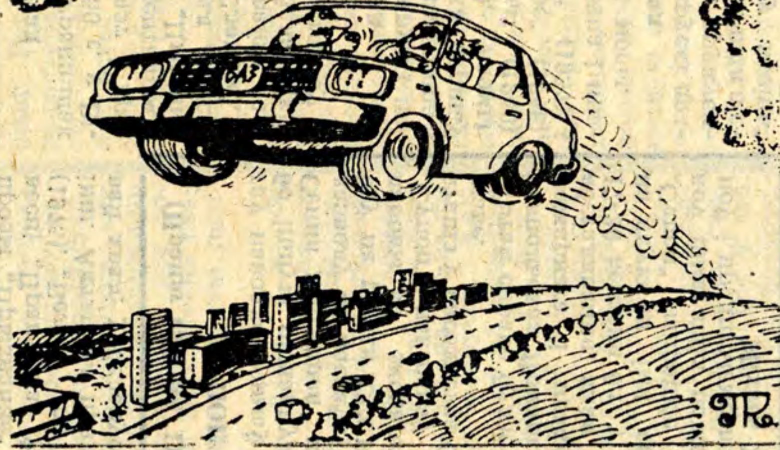

АДНАЛЮБ

Пыхлівы за сталом,
Людзям не рады.
Што за бяда яму
Да іхніх бед?
Любоў да іх,
Павагу
І спагаду
Ён замяніў
Любоўю да сябе.

Язэп Бяроста

НЕ ПРЫКМЕЦІЎ

Пятро вярнуўся з Белавежы.
Хваліўся выпіўкай і ежай.
— У пушчы быў,
„Зуброўку" піў.
Сябры пытаюць у Пятра:
— Паслухай, Пеця,
А ці не бачыў там зубра?
— Зубра?
Скажы ты?!
Не прыкмеціў.

Міхась Скрыпка

Мелка плавае, але як муціць ваду!

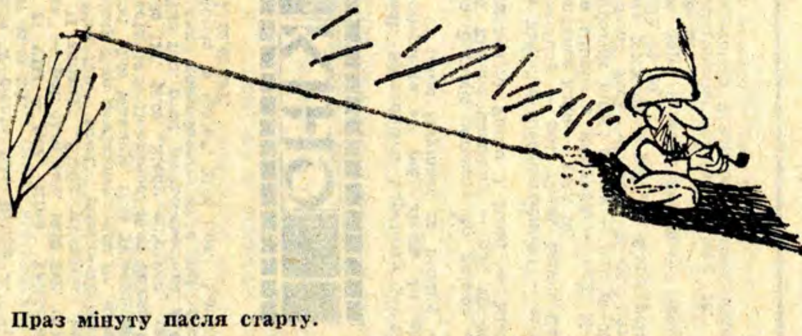

Праз мінуту пасля старту.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Куды бяжыш? — пытае бабуля ў свайго дванаццацігадовага ўнука Эдуарда.

— Бягу ў секс-краму.

Унучак атрымлівае моцную аплявуху па шчацэ і бяжыць далей. Сустракае дзядулю.

— Куды бяжыш? — пытае дзядуля.

— У секс-краму...

Чарговая аплявуха ад дзядулі і збянтэжаны ўнучак вяртаецца дадому. Тут сустракае бацьку.

— Хопіць ужо мне ўсяго гэтага, — кажа Эдуард. — Другім разам, як пакінеш капялюш у секс-краме, сам пойдзеш па яго!

*

— Што бачыць астранаўт, калі сядзіць у рэстаране і глядзіць у талерку са смажанінай?

— Неапазнаны смажаны аб'ект.

ХУТКА

Купіў задрыпанец аўтамашыну і паехаў у гміну па нумар. Дзень мінае, два — не вяртаецца дадому.

Жонка перажывае: „Можа, недзе разбіўся? Можа, машына сапсавалася ў дарозе? Можа, да нейкай маладой заявернуў?"

На трэці дзень урэшце вяртаецца. Жонка да яго:

— Дзе гэта ты прападаеш? Я так і ведала, ды й людзі гаварылі: „Ёсць машына — няма мужа ў хаце".

— Э, жонка, прыкусі язык. Што ты цяміш у тэхніцы! У машыне ж наперад чатыры хуткасці, а назад — толькі адна. Я і так хутка даехаў.

ШЧАСЛІЎЧЫК

Максім пытае Пятра:
— Чаму ты такі вясёлы?
— Да нас прыязджае цёшча!
— Што ж у гэтым добрага?
— Нарэшце мы з Верай наямося хатняга баршчу!

З „Весніка Задрыпоніі"

РЭКЛАМА

Купіце жонцы боцікі Дырданскай абутковай фабрыкі — і можаце быць спакойныя: цяпер яна не пойдзе да другога.

ХІ-ХІ!

Ці можа рэаліст быць аптымістам?

Піліп Рэфармовіч

— Я таксама лічу, што галоўнае — дакладны разлік!

Курёзы

РУКАТВОРНАЯ НЕПАДОБНАСЦЬ

Новы будынак паштамта ў прыгарадзе Кёльна (ФРГ) спыніць кожнага праходжага: з цаглянай сцяны тырчыць... вялізная чалавечая рука з бетону. Ці то яна заклікае да чагосьці, ці то хоча схапіць зазяваўшагася пешахода — не зразумееш. Не растлумачыў гэтага і стваральнік рукі — скульптар Міхель Шварц. Ён сказаў толькі, што меў на ўвазе адну мэту: чымсьці вылучыць будынак пошты сярод дамоў-блізнюкоў.

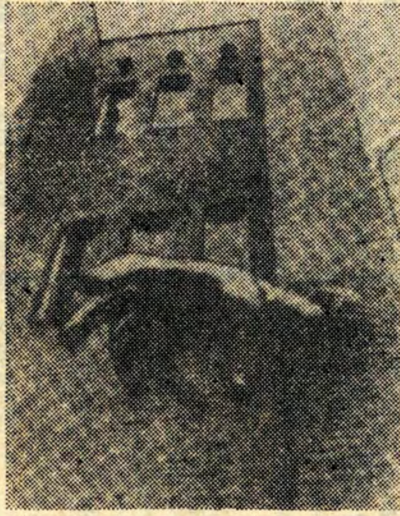

МАЛАНКА

„Экстраннае паведамленне: Рудзі Вале, вядомы спявак, які так часта цешыў нас сваім мастацтвам, выпаў з машыны, калі яе занесла на павароце. Машына перавярнулася, у Рудзі шматлікія пераломы рук і ног, вывіх бядра і скіўіцы, страсенне мазгоў. На радасць паклоннікаў Рудзі, галасавыя звязкі не пацярпелі!"

І акрыленаму патрэбна ўзлётная паласа.